

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

JUNIJ 2017
ŠTEVILKA 62
ISSN 1331 - 548X

NAŠI PEVCI

Poklon članom naših zborov za vztrajnost in zvestobo slovenski pesmi

PLEČNIKOV UČENEC

Krošnje reškega drevoreda kot trajen spomin na Zdenka Silo

INTERVJUJI

Ivanka Nikčević o Slovenskem domu, Ivica Žnidaršič o prizadevanjih izgnancev, Damijan Malnar o najmlajšem slovenskem društvu na Hrvaškem

PORTRET MATJAŽA KEKA

Trener reških nogometašev - najbolj priljubljeni Slovenec na Hrvaškem

410 33

SLOVENSKI DOM - NAŠ DRUGI DOM

- 3 Zakaj razlike tako hitro preglasijo bližino in povezanost?
- 3 Mladi, mladi! Kje so pa tvoji!?
- 4 V spomin Francu Strašku (1926–2017)
- 4 Sprejem ob dnevu slovenske državnosti
- 5 Nagrada za vztrajnost in zvestobo zborovski pesmi
- 6 Zapeli so nam prijatelji iz Šempasa
- 7 Ne čakaj na maj v Sevnici
- 7 Med zamejskimi zbori ni tekmovalnosti, je le prijateljstvo
- 8 Naša Ivanka s Primorske, ki Slovenski dom bere kot knjigo
- 9 Obisk celjskega škofa kot spodbuda verujočim rojakom
- 10 Člani Rafaelove družbe obiskali Zagreb in Medžimurje
- 10 Obisk Plečnikove hiše - srečanje z arhitektovo intimo
- 11 V spomin Andreju Urbanclu
- 11 Domišljen in spoštljiv poklon velikanu slovenske arhitekture
- 12 Od Tamara preko Triglava do Lepe Komne
- 12 Šopkove velikonočne razstave
- 13 Po letnem zboru gremo pogumno naprej
- 14 Lončar naplavinam z barvo vdahnil življenje
- 14 Mariborski admiral W. von Tegetthoff v bitki pri Visu 1866
- 15 Volilna teorija in praksa v prvi Jugoslaviji
- 15 Na Zrinjcu so se pomešale kulture, barve, okusi in melodije
- 16 Spomin na Stanka Vraza
- 16 Sprehod po mestni zeleni podkvi
- 16 Nova spletna stran Slovencev v Zagrebu
- 17 Po počitnicah bo spet živahno

NOVICE IZ DOMOVINE

- 17 Arbitražna določila mejo med državama, kaj zdaj?
- 18 HDZ v vodstvu, vlada obstala

POGOVARJALI SMO SE

- 18 Ivica Žnidaršič: Za nevedne politike smo napisali priročnik

SLOVENCI NA HRVAŠKEM

- 19 Ajdovke prvič na Primorska poje
- 20 Majska likovna kolonija in junijski dan kulturne različnosti
- 20 Damijan Malnar: Več zvedo o Sloveniji, bolj se zavedamo, da smo del te zgodbe
- 21 Vabilo na poletni delavnici v Plešcah
- 22 Prešernovke na potepu in gostovanju v osrednji Sloveniji
- 22 Knjiga o prvi svetovni vojni, Primorcih in Karlovčanih
- 23 Pohod in veselo druženje slovenskih kulturnih društev na Učki
- 24 Oktobra bomo slavili 25-letnico

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 24 Krošnje reškega drevoreda kot trajen spomin na Zdenka Silo

KULTURNA OBZORJA

- 26 Bogat preplet likovne in glasbene umetnosti
- 27 Zven Senegačnikovih stihov se je vtisnil v naša srca
- 28 Mirjani Hečimović prevajalska nagrada za življenjsko delo
- 28 Romanje in maša spet povezali slovenske in hrvaške vernike
- 28 Pregovori so zaklad ljudske modrosti

MATERINŠČINA

- 29 Poletno čtivo za zahtevnejše bralce
- 29 Kako bi raje skuhalo kavo: v kavniku ali v džezvi?
- 29 Vaja dela mojstra: juhu, počitnice so tu!

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 30 Matjaž Kek - najpopularnejši Slovenec u Hrvatskoj
- 31 Slovenske barve v namiznem tenisu

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 31 Ko zadiši po Štajerski in nas vonjave ponesejo na Pohorje
- 32 Po poteh snežniškega prijateljstva in stopinjah Zdenka Sile

Novi odmev izdajata

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba

in **Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb**

s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske

in **Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:

Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak, Polona Jurinić, Irena Pavlović, Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:

Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:

Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
<http://slovinci.hr>

Slika na naslovnici:

Plečnikov učenec Zdenko Sila (1915–1997) ni bil le arhitekt in urbanist, ampak tudi odlični slikar. Na akvarelih je ovekovečil tudi prizore iz Slovenije. Na naslovnici od zgoraj navzdol: Trije ribniki v Mariboru, 1928, Jesen v okolici Maribora, 1928, Kozolec, 1933

Zakaj razlike tako hitro preglasijo bližino in povezanost?

Ni treba biti strokovnjak za meddržavne odnose, da bi napovedal možne nove spore med Slovenijo in Hrvaško. Kolone na šengenski meji in odločitev arbitražnega sodišča o poteku meje delujeta kot eksplozivna mešanica. Kaj nas čaka?

Še vsak pripadnik slovenske manjšine na Hrvaškem, ki je kdaj na svoje oči videl Piranski zaliv, se ni mogel načuditi, kakšne mitološke razsežnosti je dosegel spor o tako majhnem morskem zalivu kakršen je ta, med Piranom in Savudrijo. Neskončno morsko prostranstvo? Daleč od tega.

Spomnimo se, ko pred kakšnim desetletjem skoraj ni minil teden brez novice o incidentu v tem zalivu. Ko se je zdelo, da se vsak čas lahko vname iskrica, ki bi zagnetila požar. Če bi komu popustili živci: ribiču, školjkarju, turistu, policistu, politiku. Zato smo si leta 2009 resnično oddahnili, ko je arbitražni sporazum umiril strasti. In smo začeli verjeti, da mejo dejansko potrebujemo samo na zemljevidu, ne pa tudi za skupno življenje v Evropi brez meja! Zdaj je vse obrnjeno na glavo. Evropo sekajo nove meje, od šengenske do žične ali pra-

vega zidu. Dogajanje ob razglasitvi arbitražne odločbe 29. junija pa v nas vzbuja tesnobo, saj Slovenija vztraja, da je obvezujoča in da jo bo brezpogojno spoštovala, Hrvaška pa, da z arbitražo nima ničesar

»Včasih lažje naštejemo meddržavne spore, kot tisto, kar nas povezuje. In tega je zares veliko veliko več!«

več. Že v prvih urah po objavi odločitve se je ponovila stara zgodba: veliko jeze, obsojanj, izmišljij, groženj in "analiz". Tolažilne so le izkušnje, ki nas učijo, da vse mine da tudi takšni viharji niso večni.

A ob tem se sprašujemo, kdaj smo se tako sprijaznili z večnimi prepiri, da včasih tudi pripadniki manjšine lažje naštejemo meddržavne spore, kot tisto, kar nas povezuje. In tega je zares veliko veliko več!

Družijo nas stoletno življenje v sosedstvu, večno prepletanje kulture in vrednot, več kot 3 milijarde evrov medsebojne trgovine na leto, trdna zavezanost evropski ideji, pa bogata umetniška in znanstvena izmenjava, nerazdružljive prijateljske in sorodstvene vezi, obrambno in varnostno sodelovanje, jezikovne podobnosti z lažnimi prijatelji vred, ogromne naložbe, pestra zgodovina skupnih vstaj proti tiranom vseh vrst, od kmečkih uporov naprej, pa številni športniki in matjaži keki, medsebojna privlačnost hrvaškega morja in slovenskih smučičšč ter nenazadnje dejstvo, da se nikoli, ampak res nikoli, nismo medsebojno ogrožali, ali se, bogne daj, zapletli v vojne.

In to je tisto, kar šteje. In pomaga, ko se zdi, da razlike preglasijo bližino in povezanost. In se izgublja treznost. (jpt) 🇺🇦

Anketa

Mladi, mladi! Kje so pa tvoji!?

Večkrat se vprašamo, ali obstaja čudežni recept za pomladitev našega društva. Ko smo na spomladanskem občnem zboru Slovenskega doma zopet tarnali, kako privabiti mlade, je predsednik Darko Šonc retorično vprašal: »Mladi, mladi! Kje so pa tvoji!?!« To vprašanje smo za tokratni Novi odmev zastavili štirim našim članom.

Nikolaja Lukić:

»Rojena sem na Primorskem, kjer še vedno živi moj brat. V Zagrebu imam dva sinova in tri vnuke, hčer pa živi v Ljubljani. Za zdaj vnuki ne prihajajo v Slovenski dom, sin s soprogo včasih pride na mašo. Bom se še potrudila, da jih nagovorim.«

Ninoslav Lah:

»Obe hčerki sta bili članici, prav tako soproga, ampak so izgubile zanimanje, nimajo časa. Soproga se posveča vnučkom, ker sta obe hčerki zelo zaposleni, delata po cele dneve od jutra do mraka. Ko bo več časa, bodo verjetno zopet začele zahajati v Slovenski dom. Kot dedek se veselim, ko bodo vnuki večji in jih bom pripeljal zraven.«

Kristina Rusak:

»Rojena sem v Skopicah blizu Brežic, kjer še vedno živi del moje družine. V Zagreb sem prišla v službo, saj v mojem domačem kraju ni bilo veliko delovnih mest. Imam hčer in vnukinjo, ki včasih pride v Slovenski dom, in ji je zelo všeč. Upam, da bo prihajala še pogosteje.«

Majda Piskernik:

»Vnukinja Petra je bila članica Slovenskega doma, dokler ji ni bilo treba plačevati članarine, potem pa se je izpisala. Sicer tekoče govori slovensko, ker rada bere slovenske knjige. Otroci živijo na Hrvaškem, ampak niso člani društva. Sama sem v Slovenskem domu želela ustanoviti folklorno skupino, ampak žal nisem uspela.«

Anketa in foto: Nina Reindl 🇺🇦

V spomin Francu Strašku (1926–2017)

24. aprila nas je zapustil Franc Strašek, dolga leta nepogrešljiv podpredsednik Slovenskega doma Zagreb in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Preminil je v brežiškem domu upokojujencev, njegov zadnji dom je zagrebški Mirogoj.

Ali obstoja težja naloga kot napisati nekrolog za prijatelja in dolgoletnega sodelavca? Že tako nerad pišem, lotiti se pisanja ob končnem slovesu pa je nepredstavljivo težko.

Franca sem zadnjič obiskal dva dni pred smrtjo. Kot bi slutil, da bo to še poslednja priložnost, da se pogovoriva o večni temi, dogajanju v Slovenskem domu. Pa se nisva pogovarjala: prvič se je zgodilo, da ob vstopu v njegovo sobo nisem slišal večnega pozdrava: O, Darko moj. Samo tišina. In Franc, ki mirno in globoko spi, nepremičen in oddaljen. Prijel sem ga za roko, mu pozdrav zašepetal v uho, nato pa se v nejeveri in bolečini obrnil in odšel: je mogoče, da je bilo

to najino slovo? Da je prišel dokončni konec? Odtaval sem ven, sedel v avto, in se na poti v domači Zagreb prepustil spominom. Spoznala sva se leta 1993 v kavarni Gradski podrum. Že na prvem srečanju je bil tema najinega pogovora Slovenski dom. Takrat v veliki krizi, s sprtim vodstvom in brez članstva, predvsem pa brez moči, da bi premagal nesoglasje in se premaknil naprej. Kljub razliki v letih sva se hitro ujela. In postala tandem. In tako je nastala ekipa, ki je preoblikovala Slovenski dom v sodobno organizirano društvo, privabila nov člane in postavila nove temelje sodelovanja med slovenskimi društvi na Hrvaškem.

Spomnim se najinih pogostih potovanj v Ljubljano z vlakom. Najina edina naloga je bila, da bi vplivnim posameznikom dopovedala, da Slovenci živijo tudi na Hrvaškem. Da nismo zdomci, izseljenci, emigranti, ampak pripadniki narodne skupnosti, ki tu živi že stoletja. ure in ure razprav in iskanja rešitev. Spomnim se, ko so lokomotivo že zdavnaj odklopili, midva pa sva še kar strastno debatirala v kupeju. Drži, svoje je naredilo tudi slabo vino. Kot mlajši partner sem vpiljal Franceve izkušnje. V marsičem je bil drugačen od večine sodelavcev. Ne samo zaradi poklicne razlike. Nekatere zamisli so se včasih zdele docela "utrgane", a so potem spodbudile pravo smer na poti do uspeha. Lucidnost, prav-

ne rešitve, umirjenost in doslednost pri delu so nam v zapletenih časih domovinske vojne veliko pomagale. Spomnim se predloga za spremembo statuta društva z znamenitimi štirimi stebri: ohraniti in krepi nacionalno identiteto in zavest, slovenski jezik, kulturno dediščino in tradicionalno dobre odnose z večinskim hrvaškim narodom.

V spominu mi bo ostala predvsem Franceva iskrena zavzetost in življenjska energija, kljub tragediji, ki jo je sam izkusil. In zavedanje, da moramo k prijaznejšemu svetu okoli nas najprej prispevati sami, koliko kdo zmore.

Dragi Franc, šele ko ne tako davno odšel živet v Brežice, sem se počasi začel zavedati, kako si s svojim osebnim načinom delovanja in razmišljanja vplival na kulturo sobivanja v našem Slovenskem domu.

Za vedno ostajaš med nami - prisoten v sadovih svojega dela, s katerimi si vtisnil neizbrisni pečat razvoju našega društva – našega drugega doma in slovenski skupnosti na Hrvaškem.

Nešteto je lepih spominov, ki me vežejo nate, Franc. Mnoge od njih bo kmalu zakril prah minljivosti, nekateri spomini pa so tako močni in neuničljivi, da obudijo podobo živega človeka. Zato, dragi Franc, nadaljujema našo skupno pot.

Darko Šonc 🇺🇸

Praznik

Sprejem ob dnevu slovenske državnosti

Sprejem ob največjem slovenskem prazniku dnevu državnosti je 7. Junija v Zagrebu pripravilo slovensko veleposlaništvo v sodelovanju s Slovenskim domom in Svetom slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

Sprejema se je udeležilo veliko članov slovenskih društev s Hrvaške in visokih gostov iz diplomatskega zbora ter javnega in političnega življenja. Slovensko in hrvaško himno je a cappella zapela operna solistka **Anja Žabkar**. Veleposlanica **Smiljana Knez** je v pozdravnem govoru poudarila, da državni praznik, ki nas spominja na pretrganje vezi z nekdanjo skupno državo, Slovenija in Hrvaška praznujeta na isti dan. Ob tej priložnosti je povedala, da veleposlaništvo zaradi izteka mandata zapuščata **Kristina Kliner** in **Marko Rakovec**; zahvalila se jima je za trud in jima zaželela uspeh na novih dolžnostih.

Sprejem je bil odlična priložnost za klepet z našimi rojaki z Reke, Lovrana, Pulja, Poreča, Labina, Buzeta in Umaga; pogovarjali smo se o našem delu in za jesen načrtovanem vseslovenskem srečanju, ko bomo skupaj praznovali 25-letnico Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

Ivanka Nikčević 🇺🇸

Slovenska veleposlanica Smiljana Knez s soprogom, predsednik Slovenskega doma in SSNM MZ Darko Šonc in Marko Rakovec (z desne).

Obe himni je zapela Anja Žabkar. Obe foto: Antun Bukovec

Nagrada za vztrajnost in zvestobo zborovski pesmi

Naši zaslužni pevci so 28. aprila prejeli Gallusove značke za delovanje na področju ljubiteljske glasbe. Tako zbor Antona Martina Slomška kot zbor Slovenskega doma imata dolgo tradicijo in velike zasluge za ohranjanje slovenskega jezika in kulture.

Dve leti sta naokoli in na tokratni podelitvi Gallusovih značk je predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** to pomembno priznanje podelil kar 22 pevcem – njihova imena zapisujemo v okvirju. Vsak med njimi po svojih močeh prispeva k slovenski besedi, ki se poje bodisi pri slovenskih mašah bodisi na nastopih v Slovenskem domu ali na zborovskih srečanjih in koncertih na Hrvaškem in Sloveniji. Podelitev značk je bila tudi pevski praznik, saj sta nastopila oba zbora. Pevski zbor A. M. Slomška je zapel Slomškovo bralno priznanje, Tri najlepše želje in Veselja dom, pevski zbor Slovenski dom pa društveno himno Slovenski dom, naš drugi dom in pesem Luna sije. Za konec je slovesno odmevala pesem Vsakdo mora imeti prijatelja ob spremljavi harmonike, ki jo je igral maestro **Ivica Ivanović**; dvorana je pela z zboroma tudi ob venčku narodnih.

Pomladitev bi bila koristna

Ena od dobitnic letošnje značke **Miroslava Maria Bahun** je o tem, kaj pomeni zvestoba zboru, dejala: »Vse delo moraš pustiti, oditi od doma, iti na vaje in nastope.« Glede repertoarja zbora duhovne sekcije A. M. Slomška je povedala, da pojejo

Nagrajeni zvesti pevci, čestitamo!

Za petnajstletno ali daljše pevsko delovanje so Gallusove značke prejeli: **Ivan Bernetič** (poje dvajset let), **Marija Bjelić**, **Marjan Dirnbek** (poje 19 let), **Adica Dobrić Jelača**, **Ljubica Ivanišević**, **Mila Klarica**, (poje že 21 let), **Nikolaja Lukić**, **Marija Mikulčić Židar**, **Olga Tkalčec**, **Mila Voglaš**.

Za desetletno zborovsko petje so značke prejeli: **Božena Pavlič**, **Franc Rop**, **Kristina Rusak**. Značko za petletno udejstvovanje so prejeli: **Eufemija Đelošević**, **Velimir Hržan**, **Ivica Ivanović**, **Irena Klarić**, **Marija Naglič**, **Davor Somun**, **Franjica Sopar**, **Anica Trifunović**, **Jasna Vorkapić-Furač**.

Nastop duhovnega zbora A. M. Slomšek.

Nastop MePZ Slovenski dom. Obe foto: NL

veliko Slomškovih pesmi in tistih, ki jih je skladal dirigent prof. **Vinko Glasnovič**, včasih kakšno pesem predlagajo tudi duhovniki. **Marjan Dirnbek** je povedal, da v zboru Slovenskega doma repertoar – sestavljajo ga predvsem slovenske narodne in ponarodele pesmi - ni pretirano zahteven. Marsikaj pa je odvisno od zborovodje: »Odkar pojem, se jih je zamenjalo že nekaj in vsak ima svoj način dirigiranja ter drugačna pričakovanja in zahteve.« Tudi **Adica Dobrić Jelača** pritrjuje, da se je na zborovodjo treba navaditi. »Nekdanji diri-

gent **Franc Kene** me je prvi izkoristil kot solistko. Na koncertu v dvorani Vatroslava Lisinskega sem zapela Lastovki v slovo, požela velik aplavz, in od takrat večkrat pojem solistične vložke,« je še povedala. Pevci se strinjajo, da bi obema zboroma koristila pomladitev: »Pesmi, izkušnje in vzdušje bi radi prenesli na mlajše. Ste vi eden izmed njih? Radi požete? Se znate veseliti, širiti prijateljstvo? Potem kar pridite! Z veseljem vas sprejmemo« pa pravi **Stanka Herak**.

(sh)

Zapeli so nam prijatelji iz Šempasa

Vsakoletno zborovsko srečanje v Stični nas je zblížalo s pevci Lipe iz Šempasa. Naš zbor je že trikrat gostoval pri njih, na njihov obisk v Zagrebu pa smo čakali pet let, vse do 5. maja, ko smo skupaj zapeli na koncertu v Slovenskem domu in se nato prīsrčno družili.

V pozdrav gostom s Primorske in občinstvu je naš zbor pod vodstvom prof. **Ivice Ivanovića** uvodoma zapel našo himno Slovenski dom, naš drugi dom in pesem Viharnik vrh gora, ki je tako slovesno zazvenela, da je šlo vsem do srca. Potem smo uživali ob poslušanju desetih pesmi zbora iz Šempasa, ki ga je vodila **Katja Bajec**. Ena za drugo so se vrstile pesmi: Ob slovesu, Tam sem jaz doma, Ljubezen do domovine, Oj boži me, Pridi, Čez tri gore, čez tri vode, Rož, Podjuna, Zila, Lipa, Prišel ljubi je pod okno in Slovenija, od kod lepote tvoje. »Koncert je bil zelo lep. Pri zamejcih se vedno čuti velika ljubezen do domovine, čudovito je videti, kako ponosni sta na svoje korenine in s kakšnim navdušenjem prisluhnete domači pesmi,« je komentirala **Sabina Ažman**, predsednica MePZ Lipa iz Šempasa. Program se je nadaljeval s kratkim "skečem" amaterske dramske skupine, ki je nasmejala vse v dvorani, in nastopom izvrstnega mladega harmonikarja, ki nas je z igranjem razveseljeval še kasneje ob druženju po koncertu. Za zaključek koncerta je zazvenela skupna pesem Vsakdo mora imeti prijatelja. Tri harmonike in venček ljudskih pa so bili uvod v veselo druženje po koncertu z vso jedačo in pijačo, ki sodita zraven.

Prijateljsko druženje ob zvokih Bojanove harmonike. Foto: Božena Pavlič

Bolje ne bi moglo biti!

Naslednji dan, v soboto, 6. maja dopoldne je članica Slovenskega doma **Marjeta Trkman Kravar**, ki je profesionalna turistična vodnica, spremljala naše goste pri ogledu Zagreba. Prevzeti od občutkov in vtisov so v katedrali tudi zapeli. »Bolje ne bi moglo biti. Kaj vse smo doživeli: od koncerta do sprehoda po mestu! Bilo je naporno, ampak to se pozabi. Čutili smo veliko dolžnost, da vrnemo gostovanje, in vesel sem, da je prišel čas za to,« je povedal **Srečko Mesarič**, predsednik Kulturno-prosvetnega društva Šempas. Na njegovo povabilo smo se v soboto popoldne vnovič dobili v Slovenskem

domu. Gostje so s seboj prinesli primorske dobrote, pršut, šunko, klobase, vino, pivo, sokove, solate, potico in še kaj. Mi pa smo njihov "menu" dopolnili z belokranjsko in medžimursko pogačo, različnimi sladicami in sadjem. Veselje, pesem, ples in druženje so trajali do večernih ur.

Naslednji dan so imeli naši pevski prijatelji namen obiskati Plitvice, a je naša vodička Marjeta kasneje na Facebooku napisala: "Gosti iz Šempasa so se ustrašili dežja, pa so jo namesto na Plitviška jezera mahnil nazaj v Slovenijo. Tolažili so se z lepoto Otočca...."

Cvijeta Pandol, Stanka Herak

Oder Slovenskega doma je bil skoraj pretesen za oba zbora, ki sta ubrano zapela pesem Vsakdo mora imeti prijatelja. Foto: NL

Ne čakaj na maj v Sevnici

Pevke in pevci zbora Slovenski dom smo nestrpno čakali koncert v Sevnici 20. maja. Bolj kot se je bližal ta datum, bolj smo vadili, da bi bili čim bolj pripravljeni za nastop. Bilo je uspešno in lepo, le prehitro je minilo.

Sevnica sicer ni prav daleč od Zagreba, S samo okrog 80 km, vendar pa je vmes meja, na meji pa seveda strogi režimi pregledovanja in čakanja, zaradi česar se je naše potovanje malce razvleklo, vendar pa je vse dobro, kar se dobro konča. Od Sevnice nismo pravzaprav videli ničesar, ker nas je avtobus pripeljal skoraj do vhoda v dvorano. Tam so nas dočakali naši prijatelji iz Mešanega pevskega zbora Lisca. Lepo je bilo znova videti pevce, s katerimi si že kar nekaj let izmenjujemo obiske in nastope in delimo svojo ljubezen in veselje do petja in druženja.

Naši gostitelji so skupni koncert poimenovali Ne čakaj na maj, kar ima večkratni simbolični pomen. V vsakem primeru, mi nismo čakali in smo po uspešnem nastopu Sevnčanov (s pesmimi Ne čakaj na maj, Večerni ave, Pod jasnim soncem. So še rožce u hartelnu žavovale, Sanje, Tam dolu, O ti preburna ženska stvar, Lepu je blu .. na Vipavskem) tudi mi odpeli svoj program (Domo v slovenski kraj, Eno samo tiho rožo, Luna sije, Tam sem jaz doma, Ženka mi v goste gre, Nocoj pa oh nocoj, Viharnik vrh gore), nato pa

smo skupaj zapeli še Slovensko deželo in Vsakdo mora imeti prijatelja.

Po izmenjavi daril in cvetja je sledilo sproščeno druženje, kjer smo se ob pomoči naših dveh harmonikarjev in vseh prisotnih grl s pesmijo sprehodili po vseh stezicah, od Triglava in jezer do dalmatinskih ko-

nob in Vele Luke. In tako kot vse, kar je lepo, je tudi to prehitro minilo in v poznih večernih urah smo se vrnili v Zagreb. Na koncu le še zahvala vsem, ki so pripomogli, da je bilo tako, kot je bilo, prijateljem pevcem iz Sevnice pa: Nasvidenje v Zagrebu.

Irena Hribar Pavlović 🗨️

Naš nastop v Sevnici. Foto: Božena Pavlič

48. tabor pevskih zborov

Med zamejskimi zbori ni tekmovalnosti, je le prijateljstvo

»Veselje je pri nas« je bila osrednja tema letošnjega tabora pevskih zborov v Šentvidu pri Stični, največje pevske prireditve v Sloveniji. Naš zbor je nastopil dvakrat: na koncertu zamejskih zborov in na skupnem koncertu, ko so odmevali glasovi prek 1.500 pevcev.

Sobotni koncert, ki je potekal 17. junija v prostorih stiške osnovne šole, je zbral zборе iz zamejstva in bližnjih držav: iz Banjaluke, Zrenjanina, Beograda, Gornjega Senika, Barda, Reke, Tuzle in Zagreba. Spet smo srečali stare znance, spoznali pa smo tudi veliko novih prijateljev. Med nami ni prostora za tekmovalnost, uživamo ob poslušanju vseh pesmi, izmenjamo si note, se dogovorimo za srečanja in seveda v naš repertoar vključimo kaj njihovega ali pa oni nekaj našega. Vsak zbor se je občinstvu predstavil na

svoj način. Ko poslušas slovenščino na takšnem koncertu, se še bolj zaveš, kako pomembna je zborovska pesem, da prek meja ohranja slovensko kulturo, jezik in izročilo.

Naš zbor je zapel tri slovenske pesmi, na koncertu pa smo slišali tudi dalmatinsko, starograjsko in makedonsko pesem ter sevdalinko. Naša dolgoletna pevkica **Božica Latinčič**, ki je članica Slovenskega doma že 23 let, je koncert pokomentirala kritično: »Bili smo najboljši. Zdi se mi, da je bila splošna raven včasih višja. Nekoli-

ko so me razočarali rojaki iz Madžarske, presenetilo me je, ker je zbor iz Splita v nastop vključilo dalmatinsko pesem.«

Veselje je pri nas doma

Najbolj množično zborovsko petje v Sloveniji je bilo 18. junija na šolskem igrišču v Šentvidu, pod taktirko **Igorja Švare**. Na generalni vaji nam ni prizanesel z »jezikovo juho«, vendar smo na koncu odpeli, kot je bilo treba. **Marija Ana Nemec**, ki v našem zboru poje že 24 let, je dejala: »Repertoar je dober, vendar bi morali nekateri

"Bili smo najboljši", je nastop zbora na zamejskem koncertu v Šentvidu pri Stični pokomentirala naša pevka Božica Latinčič. Foto: Jasna Kotrle

zbori več vaditi. Po drugi strani smo tudi mi že malo starejši in si nekatere stvari težje zapomnimo. Ampak se trudimo. Nastopi so lepi, posebno nedeljski. Opazim pa, da je včasih sodelovalo več pevcev.«

Vzdušje v mestu je bilo tudi tokrat praznično: mogočna povorka, mimohod zborov, pred vsakim zborom tabla z napisanim imenom, napovedovalka **Nuša Volkar** ime zbora še pove, prebivalci pozdravljajo, mi pojemo, odzdravljamo. Prihod na igrišče. Lep sončen dan. Klobuki, kape, sončniki veselih barv. Vsi na svojih mestih. Koncert se lahko začne. Prenos na TV Slovenija.

Tema prireditve Veselje je pri nas, je bila odgovor na vprašanje pesmi Kam je vese-

Intervju

Naša Ivanka s Primorske, ki Slovenski dom bere kot knjigo

Spoznala sem jo v Slovenskem domu leta 1993, ko se je z iskrico v očeh predstavila: »Ivanka, s Primorske doma«. Prava Slovenka, ki ljubi in spoštuje svojo domovino, zlasti svoj domači Topolc pri Ilirski Bistrici. Ivanka Nikčević je ena najbolj zvestih obiskovalk Slovenskega doma, s srcem in dušo zavezana našemu društvu.

Ivanka letos obhaja kar tri častitljive jubileje: 40-letnico članstva v Slovenskem domu, 80-letnico življenja, 25-letnico zborovskega nastopanja v Šentvidu pri Stični! Dovolj povodov za kratek intervju.

■ Kaj vam pomeni delovanje v Slovenskem domu?

- Odkar sem se leta 1994 upokojila, skoraj ni dogodka v Slovenskem domu, na katerem bi manjkala. Tu se srečujemo s prijatelji, družimo, pogovorimo po domače, delamo, zapojemo in kaj spijemo. Lahko bi rekla: Tukaj saj sem kot doma, saj vsak Ivanko dobro pozna. Srečna sem, da ohranjamo običaje, jezik, kulturo in dediščino. Ponosna sem, da sem Slovenka od zibelke do groba. Ponosna sem, da sem to prenesla tudi na sina **Rolanda**.

■ Za vas zagotovo velja naše geslo: Slovenski dom - naš drugi dom.

- Koliko lepega sem videla, slišala, doživela v našem domu! Koliko predstav, predstavitev, razstav, pomembnih gostov... vsega zanimivega in poučnega sploh ni mogoče opisati. Bilo pa je tudi veliko žalostnih trenutkov, ko so nas zapuščali naši dragi prijatelji in znanci. Tudi za menoj je težka življenjska preizkušnja ob izgubi dragega soproga. Zame je Slovenski dom kot knjiga: bolj ko obračaš liste, bolj je zanimiva in lepša.

■ Brez vas bi si težko predstavljali pevski zbor Slovenskega doma.

- Petje v pevskem zboru je nekaj prečudovitega, ni pa vedno lahko, saj so vaje precej naporne. Ko pa imaš pred seboj besedilo, ki govori o ljubezni, ljubezni do domovine, do matere in prijateljev, ob petju začutiš pesem, zapoješ z občutkom in večkrat se ti zarosi oko, glas pa obstane v grlu. Vsi se trudimo, da bi pesem lepo zvenela, ko zbor zazveni ubrano, sem zelo srečna. Kot vodja zbora - to nalogo sem opravljala dvajset let - sem se počutila odgovorno za gladko delovanje, predvsem pa sem se trudila, da bi imeli čim več stikov z našo deželjo in da bi jo čim bolje spoznali. Redno sodelovanje na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični je sestavi del tega. V obdobju, ko sem vodila zbor, smo na taboru prejeli plakete za 30, 35 in 40 let sodelovanja na tej najbolj množični pevski prireditvi v Sloveniji.

Ivanka Nikčević, rojena leta 1936 po domače Tinetova: "Na Hrvaško smo prišli zaradi službe moža Draga. Po več selitvah smo se v Zagrebu ustalili leta 1973. Toda spomini na otroštvo in mladost so še zmeraj živi, saj nikoli nisem prenehala zahajati v svoj domači kraj.« Foto: Antun Bukovec

■ Veliko zaslug imate, da smo postali del uspešne zgodbe Primorska poje.

To si štejem za uspeh, saj je zmagala moja primorska trma. Kaj vse sem storila, da sem naš pevski zbor vključila v revijo Primorska poje! Takrat ni bilo posluha

lje šlo. Predsednik programske komisije **Stane Peček** je prepričan, da so pevci neuničljivi optimisti in da so Slovenci samo zato preživeli vse težave, ki so nam jih povzročili drugi ali pa smo si jih zakuhali sami. Prireditev je bila razdeljena na dva dela. V prvem so se pele pesmi o vojnah, kot eni od muk, ki so prizadele Slovence. V drugem delu pa so se pele pesmi o drugi muki, ki tare Slovence – prežlahatnem vincu. Vseskozi pa so pesem spremljali igrani prizori - o odhodu v vojsko, čakalnju, hrepenenju in vrnitvi ter otroška igra o pogumnem krojaču. Venček narodnih na koncu koncerta se je pel ob spremljavi policijskega orkestra.

Stanka Herak

za Slovence na Hrvaškem, zdaj pa je naše sodelovanje že nekakšna tradicija. Dokler bom mogla, bom pela in po svojih močeh vztrajno delovala za njegovo dobrobit. Za svoje udejstvovanje v zboru sem prejela tri Gallusove nagrade: bronasto, srebrno in zlato. Zdaj čakam samo še častno, ki se dodeljuje za trideset letno udejstvovanje.

■ Kakšna je vloga zborovske pesmi pri ohranjanju stika z rodno grudo in domačim jezikom?

- Poseben čar imajo zborovska družjenja po Sloveniji, ko iz desetine, stotine ali tisoče grl zaslišiš našo pesem, ko začutiš, da si del te pesmi, da poješ domačo besedo! To je res nekaj posebnega. Včasih se mi zazdi, da bi mi v takih trenutkih in ob tolikšni sreči lahko počilo srce. In zato bom pela, dokler bom živela, ker pesem je vse: Čujte gore in bregovi!

■ Kaj bi bilo potrebno narediti za pomladitev zbora in društva?

- Res ni veliko mladih, samo stari prihajamo. Vendar bodo tudi tisti, ki so zdaj mladi, in jih to ne zanima, čez čas, ko bodo starejši, začeli prihajati. Zagotovo. Ne bodo pustili, da delo njihovih staršev in babic zamre. Otroci morajo vedeti, kaj delamo in jih pridobiti za stvar, da bodo kot starejši nadaljevali to delo. Prepričana sem, da bo Slovenski dom, ustanovljen leta 1929, živel še zelo dolgo. Kaj dolgo! Živel bo večno!

(jpt/akm)

Slovenske maše

Obisk celjskega škofa kot spodbuda verujočim rojakom

26. marca nas je obiskal celjski škof dr. Stanislav Lipovšek, po maši v cerkvi Ranjenega Jezusa se nam je pridružil v Slovenskem domu, kjer smo mu predstavili delovanje duhovne sekcije A. M. Slomška.

V cerkvi Ranjenega Jezusa se nas je zbralo kar veliko, naše številčnosti je bil vesel tudi škof. Njegov močan glas se je razlegal po cerkvi in vsakemu je do ušes in srca segla beseda, namenjena prav njemu: »Čestitam vam za zvestobo svojemu narodu in ker se povezujete z brati Hrvati. Ko imate mašo tukaj, na glavnem trgu v bližini katedrale, ste globoko povezani tudi s krščanstvom Hrvatov.« Škof Lipovšek je dodal, da je velik božji dar biti skupaj z rojaki v tujini. Zaželel nam je vesele velikonočne praznike.

Mašo je obogatil pevski zbor Antona Martina Slomška.

V spremstvu škofa Lipovška so bili tajnik Slovenske škofovske konference **Tadej Strehovec** ter duhovnika **Franc Rataj** in **Robert Smodiš**, ki delujeta v celjski škofiji. Smodiš prihaja v Zagreb maševat preko celega leta.

Celjski škof dr. Stanislav Lipovšek v Slovenskem domu (stoji). Foto: PJ

Po maši smo skupaj odšli v Slovenski dom v Masarykovi ulici, kjer so nas čakale domače dobrote. Predsednik društva **Darko Šonc** je pozdravil škofa dr. Stanislava Lipovška in mu podaril knjigo Slovinci v hrvaškem športu, **Katarina Furjan** pa mu je podarila svojo knjigo Hrvaški z ljubeznijo.

Nekaj časa smo se še skupaj sproščeno pogovarjali, zaželeli drug drugemu lepo prihodnost in se poslovili.

(MB)

Slovenska maša v zagrebški cerkvi Ranjenega Jezusa. Škof Lipovšek se je zahvalil rojakom, ker z mašami v slovenščini prispevajo k povezanosti z matično domovino. Foto: PJ

Člani Rafaelove družbe obiskali Zagreb in Medžimurje

Člani Rafaelove družbe iz Ljubljane so se 2. aprila na ekskurziji po Hrvaški ustavili tudi v Slovenskem domu. V pogovoru z vodjem Rafaelove družbe Lenartom Riharjem je nepričakovano oživel spomin na domovinsko vojno.

Obiskovalci iz Slovenije so se nam pridružili pri maši v cerkvi Ranjenega Jezusa, ki jo je daroval dekan iz Šentjerneja **Anton Trpin**. Ko smo se člani duhovne sekcije A. M. Slomšek po maši pogovarjali z mladim očetom Lenartom Riharjem, smo dojeli, da je nečak duhovnika **Janeza Riharja**, ki je prihajal maševat v Zagreb v 90. letih, v obdobju domovinske vojne na Hrvaškem. Takrat smo imeli slovenske maše v cerkvi sv. Roka pri Britanskem trgu. Spomnili smo se neke nedelje, ko so se med mašo oglasile sirene in naznanile nevarnost zračnih napadov. Gospod Janez Rihar se ne ozira na alarm, še naprej da-

ruje sv. mašo, zbrano in povsem mirno. Nekateri pevci na koru postanejo nemirni, začnejo se prestopati, najraje bi odšli, a ostanejo na koru in pojejo do konca maše. Po njej pa hitro vsak na svojo stran, tudi gospod Rihar.

Ko smo to aprilsko nedeljo obudili spomin na ta dogodek pred četrto stoletja, smo se vsi skupaj –

gostitelji in gostje – počutili prijateljsko povezani. Druženje v Slovenskem domu je ob pesmi, kramljanju in medsebojnem spoznavanju ter poskušanju kolačkov in vina hitro minevalo. Domači cviček je iz Šentjerneja prinesel prijatelj **Martin Strašek**, ki je upravičeno ponosen na

Prijetno druženje s prijatelji iz Rafaelove družbe. Foto: MB

svoje zelo kakovostno vino. Druženje bi se zagotovo potegnilo v večerne ure, če se našim novim prijateljem iz Rafaelove družbe ne bi mudilo domov, saj jih je naslednji dan čakal delovni ponedeljek. Ob slovesu smo si obljubili, da se bomo še srečali. (MB) 🍷

Prvi namen katoliške organizacije Rafaelova družba je spremljanje in povezovanje slovenskih rojakov po svetu ter skrb zanje na verskem, narodnem, kulturnem in prosvetnem področju. Med drugim pripravlja srečanje treh Slovenij na Svetih Višarjah.

Strokovna ekskurzija

Obisk Plečnikove hiše - srečanje z arhitektovo intimo

V okviru izobraževalne delavnice *Moja dežela* so člani Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb 10. marca v Ljubljani obiskali prenovljeno hišo-muzej velikega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika.

Razstava obiskovalcem omogoča, da spokukajo v Plečnikov intimni svet, saj so na ogled bivalni prostori, delovna soba s posteljo in pisalno mizo, na kateri je vse, kot je bilo za časa njegovega življenja, sobo, v kateri je preživel čas s svojimi prijatelji in v katero so smeli samo oni, asketsko in praktično kuhinjo, kopalnico.

V toplem pomladanskem dnevu so si člani manjšinskega sveta ogledali tudi Plečnikov čebelnjak z vrtom. Na koncu so obiskali še Levstikove arkade z alejo petnajstih spominskih plošč pred Mladinsko knjigo, na katerih so imena književnikov, ki so dobili nagrado za življenjsko delo na področju slovenske otroške književnosti in književnosti za mlade. (akm) 🍷

Spominska fotografija pred prenovljeno Plečnikovo hišo. Foto: akm

V spomin Andreju Urbanclu

Zapustil nas je duhovnik Andrej Urbancl (14. november 1952 – 27. marec 2017), ki smo ga Slovenci v Zagrebu dobro spoznali med letoma 1991-1995, ko je v cerkvi Ranjenega Jezusa na Trgu Bana Jelačića vsako drugo nedeljo v mesecu maševal v slovenščini.

Naš duhovnik Andrej Urbancl je bil lazarist in je živel v skupnosti lazaristov pri cerkvi Sv. Barbare v Vrapčah. Po odhodu lazaristov iz Hrvaške pa je v Slovenijo odšel tudi on. Njegova duhovniška pot (posvečen je bil 30. junija 1979) ga je vodila od Žusma, Ljubljane, Bitole in Zagreba do Mirenskega gradu, od leta 1999 pa je bil bolniški duhovnik v Celju in Vojniku ter zaporniški kurat v celjskih zaporih.. Ko je maševal pri Sv. Jožefu nad Celjem, smo ga člani Duhovne sekcije A. M. Slomšek obiskali, in z njim malo pokramljali, saj smo ga imeli radi. Nazadnje smo bili pri njem v začetku leta 2017, očitno je bilo to naše zadnje slovo. (MB) 🗨️

Plečnikovo leto

Domišljen in spoštljiv poklon velikanu slovenske arhitekture

V Zagrebu se je osrednji dogodek v Plečnikovem letu odvil 14. junija v cerkvi Matere Božje Lurške, z mašo, predstavitvijo knjige in razstavo. Slovesnosti v organizaciji Slovenskega doma, Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb in slovenskega veleposlaništva se bodo nadaljevale jeseni.

Prizorišče junijske slovesnosti, na kateri se je zbralo veliko članov slovenske skupnosti na Hrvaškem in uglednih gostov, je bila cerkev, ki hrani edino v celoti izvedeno Plečnikovo delo v Zagrebu. Spominska maša, posvečena Jožetu Plečniku, je potekala z originalnimi Plečnikovimi svečniki in kelihom. Mašo je daroval gvardijan svetišča fra **Mate Matić** ob koncelebraciji fra **Marka Prpe** iz Ljubljane in fra **Josipa Šimića**. Psalm Antonina Dvořáka Gospod je pastir moj je zapel operni pevec **Marko Mandir** ob orgelski spremljavi **Eve Kirchmayer Bilić**; tako je bila poudarjena Plečnikova ustvarjalna povezanost s Prago.

Po maši je bila predstavljena knjižica **Polone Jurinić** Jože Plečnik, projekti in realizacije na Hrvaškem. Recenzent dr. **Igor Toš** je ob tej priložnosti spregovoril o Plečnikovem opusu in njegovi življenjski poti. Knjižica je lepo opremljena, opisane so Plečnikove realizacije in projekti na Hrvaškem. Vsak projekt je ilustriran z originalnimi načrti. Fotografije kripte

Dogodek je bil tudi medijsko odmeven. Prispevek v Sotočjih Radia Slovenija lahko poslušate na tej povezavi: <http://4d.rtvlo.si/arhiv/sotocja/174477915> Na tej povezavi pa si ogledate prispevek v Prizmi HRT: <https://hrti.hrt.hr>

cerkve Matere Božje Lurške je prispeval **Nino Lah**.

Plečnikov večer je obogatila tudi razstava **Irene Gayatri Horvat** Kreposti in mane, ki jo je predstavila umetnostna zgodovinarica **Sanda Bajzek**. Ob tej priložnosti je bila izvedena posebno za to priložnost napisana skladba **Simona Skalarja** Ubi caritas et amor v izvedbi Marka Mandirja. Kulturni program so tako sooblikovali Slovenci živeči na Hrvaškem kot Hrvati živeči v Sloveniji. Preplet slovensko-hrvaške ustvarjalnosti je vnovič potrdil, da kultura in umetnost ne poznata meja in ovir. Potrdilo se je, kar je o Plečnikovi dediščini napisal **Andrej Hrausky**: »Naše prepoznavanje in vrednotenje njegovega ustvarjanja ni omejeno le na trenutek v času in prostoru, saj se njegovo delo dotika univerzalnosti in brezčasnosti, ki sta prepoznavni vsem pozornim opazovalcem.« (- poj -) 🗨️

Slovenci v Zagrebu se pridružujemo obeleževanju Plečnikovega leta, ki so ga v Sloveniji razglasili ob 145-letnici rojstva ter 60-letnici smrti tega velikana slovenske arhitekture. O umetniku in njegovih ustvarjalnih sledih na Hrvaškem smo več pisali že v prejšnjem Novem odmevu (št. 61/2017).

Kripta, ki so jo po Plečnikovih načrtih začeli graditi leta 1936.

Spominska maša posvečena Jožetu Plečniku v nedrju njegovega ustvarjanja. Obe foto: akm

Od Tamara preko Triglava do Lepe Komne

U srijedu 19. travnja razlijegale su se prostorijama Slovenskog doma slovenske, a završno i jedna hrvatska planinarska pjesma. Pjevao ih je zbor inspirativnog imena Go Re Mi, Hrvatskog planinarskog društva Zagreb maticom povodom otvaranja izložbe fotografija Čedomila Grosa, člana Fotokluba Zagreb.

Izložbu je otvorio predsjednik udruge Fijaker i član Slovenskoga doma **Rolando Nikčević**. Okupio se tu zavidan broj ljudi željan lijepih prizora: od onih koji redovito prate događaje u Slovenskom domu pa do planinara, bivših planinara, orijentacista; bivših suradnika, izvjestitelja i snimatelja HRT-a; fotografa i fotografskih znalaca; znanaca, prijatelja i rodbine.

Crno bijele su to fotografije koje su čekale 50 godina da budu prvi puta izložene. Čekale su kao dragulji u bakinoj škrinjici... i evo autor je izvukao svoje blago i dao nam priliku da po prvi puta uživamo s njim u ljepotama uspona na Alpske vrhove Slovenije. Pogledi na vrhove koje treba svladati, pogledi u dolinu iz koje se uspelo, zanosni vidici koji se razliježu na kraju uspona, kolone planinara na oštrici noža između dvije provalije, planinarsko kr-

Kreativna delavnica

Šopkove velikonočne razstave

Velikonočne stvaritve Šopkovi kreativk so bile letos razstavljene na kar treh dobro obiskanih razstavah. 7. aprila so si jih ogledali v Veliki Gorici, med 10. in 14. aprilom v Hrvaški hiši Materina zgodba, 12. aprila pa v Slovenskem domu.

Članicam kreativne delavnice Slovenskega doma res ne zmanjka navdiha za nove stvaritve. Zanimivo je spremljati nove tehnike, ki jih osvajajo od razstave do razstave. Tako pride njihov trud še bolj do izraza, tradicionalne razstave za božič in veliko noč pa postanejo še bolj zanimive.

Na letošnjih velikonočnih razstavah so bili v ospredju pirhi in uporabni predmeti, okrašeni v tehniki dekupaža. Ustvarjalke so želele poudariti, da je z uporabo

te tehnike z malo truda možno osvežiti, spremeniti in vnovič uporabiti številne rabljene stvari in jim tako vdahnuti novo življenje za okrasitev svojega doma.

Razstavo si zanimanjem pogleda tako ženska kot moška publika. Velik odziv je velika spodbuda za nadaljnje delo. Posebej pomembne so pohvale rednih obiskovalcev. Ena med njimi **Nada Lukanić** je dejala: "Nestrpno čakam Šopkove razstave in vsakič z veseljem pogledam, kaj so ustvarile. Letos so me navdušili predmeti

okrašeni v tehniki dekupaža.«

Kar nekaj obiskovalk je vprašalo, ali se lahko pridružijo kreativkam. Kar kaže, da je za delavnico še veliko zanimanja.

Razstavi v Hrvaški hiši Materina zgodba in ljudski univerzi Velika Gorica je organizirala Koordinacija svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin Mesta Zagreb, pod pokroviteljstvom zagrebskega župana in koordinacije zagrebske županije.

Stanka Novković/akm

Šopkovi velikonočni izdelki. Foto: SN

Darko Šonc, Stanka Herak, Marjan Dirnbek, Ivanka Nikčević, Stanka Novković, Verica Cedli (z leve) na razstavi v Hrvaški hiši Materina zgodba. Foto: akm

štenje na svladanom vrhu Triglava 2864 metara. Pohodi su to u ljetnim i zimskim uvjetima, na skijama i bez njih. Sve su to prizori koji bude želju krenuti tim stazama i uživati u ljepotama planina!

Miris odlaska u planine

A bile su u Slovenski dom stigle i limene planinarske kutije s hranom koju bi nekad rado nosili sa sobom u planine, da nam bolje dočaraju duh tog vremena. Stigao je i svježi, u krušnoj peći ispečeni, kruh tete **Kate** s svinjskom masti, koje su prijatelji donijeli skroz iz Kostanja da nas vrata u vremena domaće hrane....

No ovo je tek prva od niza izložbi planinarskih fotografija koje je autor nazvao Retrospektivom. Čini se da se već možemo veseliti fotografijama nastavka njegovih planinarskih skitnji po austrijskim i slovenskim Alpama, Dinaridima i tko zna gdje sve ne... pa se nadamo novom veselju druženja!

Senka Jurković Gros

S otvorenja izložbe. Foto: SŠ

Izgnanci

Po letnem zboru gremo pogumno naprej

Letošnji zbor izgnancev v Slovenskem domu, ki je potekal 22. aprila, je bil zelo poseben: z nami je bila predsednica Društva izgnancev Slovenije prof. Ivica Žnidaršič, za uvod pa smo spremljali vrhunski glasbeni program.

Zbor je potekal ob petdesetodstotni udeležbi; vzroka za skromno udeležbo sta bila prometni kolaps v Zagrebu in obilo bolnih članic. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni **Marinka Jocić** (predsednica), **Ivanka Nikčević** in **Ana Vrbanić** ter zapisničarka **Ana Marić**. O delu v minulem letu je poročal predsednik **Alojz Kramar**. Med drugim je spomnil, da je lani minilo 25 let od ustanovitve Društva izgnancev Slovenije. Za uresničitev vsaj nekaterih pravic izgnancev – žrtev vojnega nasilja, je bilo treba prehoditi dolgo pot, največ zaslug za to imata predsednica Ivica Žnidaršič, ob pomoči mag. **Franca Žnidaršiča**. Predsednica je nato v krajšem govoru predstavila delovanje in ovire v priznavanju pravice do poplačila gmotne škode za

Udeleženci letnega volilnega zbora KO DIS Zagreb. Foto: Jozefa Bogolin

porušene domove. Opogumila nas je za nadaljnje delo (pogovor z Ivico Žnidaršič objavljamo v rubriki Pogovarjali smo se.). Zbor je prisluhnil tudi poročiloma blagajničarke **Jozefe Bogolin** in članice nad-

zorne komisije Ivanke Nikčević. Sprejetju poročil in načrta dela za letošnje leto so sledile volitve novega vodstva. Predsednik je vnovič postal Alojz Kramar, na njegovo pobudo pa so osvežili izvršni odbor, sicer s podpredsednico Marinko Jocić in novo članico **Ano Vrbanić**.

Po zboru smo se še nekaj ur družili. Z nami so bili tudi prijatelji iz Posavja, predsednika KO DIS Čatež ob Savi **Jožica Stezinar** in KO DIS Artiče **Karl Levak** ter predsednica artiškega aktiva kmečkih žena **Anka Levak**. Za pogostitev je poskrbela pridna trojka Jozefa, Ana in **Vera**, za pijačo pa Slovenski dom in Jožica iz Čateža s cvičkom.

(KraS)

Anja, pridite nam še kdaj zapet!

Kulturni program je pripravila in vodila **Vasiljka Tovarloža**. Recitiral je **Ivica Kunj**, pela sopranistka **Anja Žabkar**, igral pianist **Zoran Šonc**. Pevka, ki študira pri zagrebški profesorici **Kristini Beck-Kukavčič**, se nam je predstavila v maniri zrele umetnice. Večjega darila, kot je bil venček slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi, nam ne bi mogla podariti: Gor čez izaro, Kje so tiste stezice, Kje so moje rožice... so v naših srcih zbudile domotožni odmev in nas ganile. V spremljavi na elektronskih orglah smo slišali zvoke harmonike in citer ter v daljavi tihi pevski zbor kot odmev slovenskih planin in goric – česa takega še nismo slišali. (ZŠ)

Les in morje

Lončar naplavinam z barvo vdahnil življenje

Odprtje razstave Les in morje umetnika Zorana Lončarja je 29. marca v našo dvorano privabilo veliko več ljudi kot drugi podobni dogodki; obiskovalci so si z navdušenjem ogledovali in komentirali vsako ribico posebej.

Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc je navzoče pozdravil v hrvaščini, najbrž zato, ker je bilo med obiskovalci le kakšnih deset članov društva. Z izbranimi besedami je predstavil avtorja **Zorana Lončarja**, talentiranega člana Slovenskega doma. Njegovi nikoli končani motivacija in inspiracija so morje in ribe, tako morske kot sladkovodne. Avtorja je predstavil tudi kot krajinarja: slike planin, polj in hribov so krasile zadnji zid pri vhodu v dvorano. **Damir Dobrnič** je spregovoril o umetnikovem svobodnem ustvarjanju. Večina del je izdelanih iz plemenitega materiala – lesa, ki ga je naplavinilo morje. Pod spretno roko so kosi lesa oživel v ribji podobi, avtorjev humor se odraža v barvitosti ribic. Zoran Lončar je na pragu let, ko zrelost, osvobodena vseh običajnih pojmovanj, začne usmerjati pozornost proti drugačnem izražanju in dojemanju lepote. Iz odvrženega lesa je tako nastalo neko novo življenje...

Kot zvočna kulisa so se oglašale ptice, za dobro kapljico pa je poskrbel vinar **Bojan Berkovič** z Bizeljskega.

Polona Jurinič

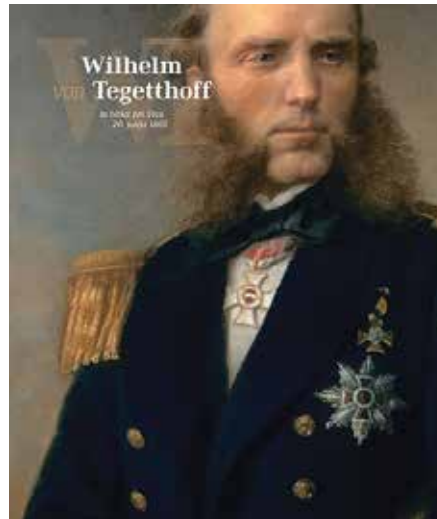

Po Slovenskem domu so »plavale« ribice in stvaritve iz odvrženega lesa. Foto: NR

O naši preteklosti

Mariborski admiral W. von Tegetthoff v bitki pri Visu 1866

Knjigo s tem naslovom, ki je izšla ob 150. obletnici znamenite pomorske bitke, sta 10. maja v Slovenskem domu predstavila poznavalec evropske zgodovine dr. Igor Grdina in urednik, založnik in soavtor Primož Premzl.

Knjigo sta avtorja podarila knjižnici Slovenskega doma kjer si jo lahko izposodite. Foto: Umetniški kabinet Primož Premzl

Zgodovinar Grdina je razkril tudi zmehkejšo, človeško plat strogega častnika, ki ga je zgodovinska bitka pri Visu uvrstila med najpomembnejše admirale v zgodovini pomorskega bojevanja. Knjiga razkriva Tegetthoffovo zasebno korespondenco z materjo (pisma hrani Pokrajinski muzej v Mariboru) in baronico Emmo von Lutter. „Zelo je bil navezan na svojo mater, ni bil poročen, poročen je bil z ladjo oz. z mornarico. Živel je za svoj poklic, za katerega se je odločil zgodaj. Bil je nadvse vesten, tudi v učenju italijanščine, ki je bila do leta 1848 uradni jezik avstrijske mornarice.“

Primož Premzl je pripovedoval o usodi spomenikov, postavljenih v čast Tegetthoffu: z Visa so ga preselili v Livorno, iz Pulja v Gradec - v bližino njegove grobnice, mariborski pa je v muzeju in še danes ni soglasja o njegovi vnovični postavitvi.

Gosta sta odgovarjala tudi na vprašanja članov Slovenskega doma, ki so ju za zanimivo

Wilhelm von Tegetthoff (1827–1871) je kot poveljnik avstrijske jadranske eskadre 20. julija 1866 premagal močnejšo italijansko vojno mornarico in se tako v zgodovino vpisal ne le kot izjemen strateg in neustrašen bojevnik, temveč kot mož, ki je ustavil italijansko ozemeljsko ekspanzijo na Jadranu in sooblikoval zemljevid tega dela Evrope.

predavanje nagradili z močnim aplavzom. Žal se jih je zbralo samo kakšnih trideset.

Ob poslušanju Tegetthoffove koračnice, ki jo je v glasbenem studiu radija Maribor posnela izjemna pianistka **Adriana Magdovski**, so si obiskovalci za konec ogledali razstavo o admiralu in prelomni bitki; v spopadu je Tegetthoff sodeloval z bojno ladjo *SMS Erzherzog Ferdinand Max* in z njo potopil dve italijanski ladji, več drugih pa poškodoval. Bojevanje je v 12 prizorih upodobil Anton Perko, slovenski mornariški častnik; za razstavo so bili povečani na format plakatov. Perkov album od leta 2015 hrani Univerzitetna knjižnica Maribor.

Agata Klinar Medaković

Igor Grdina

Primož Premzl. Obe foto: akm

Volilna teorija in praksa v prvi Jugoslaviji

V okviru prireditve Noč knjige je bil v Slovenskem domu 21. aprila predstavljen hrvaški prevod znanstvene monografije dr. Bojana Balkovca o volitvah v Jugoslaviji med dvema svetovnjima vojnoma (1918-1941).

Avtor knjige Vsi na noge, vsi na plan, da bo zmaga čim sijajnejša (Svi na noge, svi van, da pobjeda bude što sjajnija) je predavatelj zgodovine na ljubljanski Filozofski fakulteti. Knjigo je v hrvaščino prevedla **Anita Peti-Stančić**. Rdeča nit monografije je volilna teorija in praksa v prvi jugoslovanski državi. Predstavitelj je v imenu založniške hiše Srednja Evropa vodil dr. **Damir Agičić**. O knjigi sta govorila tudi sam avtor in recenzent dr. **Ivica Šute** z Univerze v Zagrebu. (akm) 🍷

Ivica Šute, Bojan Balkovec in Damir Agičić (z leve). Foto: akm

Dan zagrebških manjšin

Na Zrinjercu so se pomešale kulture, barve, okusi in melodije

14. maja je v prelepem ambientu in že v jutranjih urah s soncem obsijanem Zrinjercu vse oživilo. Že šesto leto zapored se je tu odvila osrednja prireditev Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb, pod pokroviteljstvom že 16 let vladajočega župana **Milana Bandića**.

Za vsako manjšino je bila postavljena svoja stojnica, saj je prav vsaka želela predstaviti običaje, posebej pa kulinariko. Ob tako lepem vremenu se ni bilo težko potruditi. Čehi so točili znano češko pivo, Madžari „fiš paprikaš“, Italijani „pašto“, na naši stojnici pa ni manjkalo cvička in viljamovke – za kozarček tega dobrega žganja se je vila dolga vrsta. Naši pridni članici **Ivanka** in **Stanka** sta spekli poprtnik, janeževe upognjence, orehovo in makovo potico. Za te dobrote je vladalo veliko zanimanje. Tudi šopek rdečih nageljnov ni

manjkal. Zagrebčani so bili zelo radovedni in so nas spraševali kaj vse piše v razstavljenih knjigah in v našem Novem odmevu. V glasbenem programu so nastopali Albanci, Bošnjaki, Čehi, Črnogorci, Makedonci, Romi, Rusini in Srbi. Z nastopom se je predstavil tudi naš MePZ Slovenski dom, ki je si je prislužil velik aplavz za venček ljudskih in za priljubljeno pesem Vsakdo mora imeti prijatelja. Na reviji tradicionalnih noš narodnih manjšin sta gorenjsko nošo predstavila Stanka Herak in **Bojan** Kovačič; njuna slika je kra-

sila razstavo narodnih manjšin, prvič postavljeno na panojih okrog parka Zrinjerc. Med številnimi obiskovalci je bilo veliko znanih obrazov, med njimi smo opazili tudi vodjo pristojnega mestnega sektorja **Elizabeto Knorr**, med predstavniki organizatorjev pa predsednika Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb **Dušana Miškovića**, predsednika Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške **Aleksandra Tolnauerja** in župana **Milana Bandića**.

Ivanka Nikčević 🍷

Stanka Herak in Bojan Kovačič sta bila ovekovčena tudi na razstavi zagrebških narodnih manjšin fotografa **Tonija Hnojčika** 8. maja v predverju mestne hiše. Obe foto: Toni Hnojčik

Naša stojnica s slovenskimi dobrotami.

Spomin na Stanka Vraza

Tudi letos smo se konec maja Slovenci v Zagrebu zbrali ob spominski plošči velikega pisatelja, pesnika, literarnega kritika, prevajalca in jezikoslovca Stanka Vraza, ki se je rodil 30. junija v Cerovcu v Sloveniji pod imenom Jakob Frass.

Vraz je gimnazijo končal v Mariboru, študiral je v Gradcu, od leta 1839 pa je živel in delal v Zagrebu kot eden od najpomembnejših privrženecv Ilirskega gibanja. Umrl je 20. maja 1851 v Zagrebu, v današnji Opatički ulici 18, kjer stoji njegova spominska plošča. To je zgradba Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (HAZU), ki je med drugim znana po čudoviti Ilirski dvorani.

Na spominsko ploščo je namestnik predsednika SSNM MZ **Silvester Kmetič** položil venec, dramski igralec **Ivica Kunej** pa je recitiral v slovenščini in hrvaščini nekaj

Vrazovih pesmi. Za popestritev kulturnega programa je **Marjan Dirnbek** zaigral še na orglice. K prijetnemu vzdušju je prispevalo tudi lepo vreme.

Poklon spominu na Stanka Vraza je v okviru programa Kultura v stiku organiziral Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba. Letos se nam je pridružila tudi odposlanka zagrebskega župana – vodja Sektorja za spodbujanje človekovih pravic in enakosti med spoloma, odnosi z narodnimi manjšinami in verskimi skupnostmi in razvoj civilne družbe **Elizabeta Knorr**.

Marjeta Trkman Kravar 🇺🇸

Lovorjev venec za hrvaško-slovenskega pesnika. Foto: akm

Dan mesta Zagreba

Sprehod po mestni zeleni podkvi

Ob dnevu Zagreba 31. maja je Društvo turističnih vodnikov povabilo na brezplačno voden ogled mesta; priložnost je izkoristilo 16 članov Slovenskega doma. Žal se je naša turistična vodnica Marjeta Trkman Kravar morala opravičiti, a jo je odlično nadomestila Dubravka Brandić.

Letos smo se sprehodili po tako imenovani zeleni ali Lenuciji podkvi v spodnjem delu mesta, ki jo sestavlja osem trgov in parkov: Zrinjevac, Strossmayerjev trg, Trg kralja Tomislava, Trg Anteja Starčevića, Botanični vrt, Maruličev trg, Mažuraničev trg in Trg maršala Tita. Ta urbanistična celota je nastala v 19. stoletju, v procesu urbanizacije Zagreba izgradnje novih kulturnih in izobraževalnih ustanov. Med sprehodom po vseh osmih parkih smo v umetniškem paviljonu obiskali razstavo o gozdnem bogastvu Hrvaške ter slišali veliko zanimivosti o mestu, v katerem živimo, pa jih do zdaj nismo poznali. Naš sprehod smo končali pri Hrvaškem narodnem gledališču in na koncu popili kavico v našem Slovenskem domu, zadovoljni in hvaležni za še en lep dan.

Cvijeta Pandol 🇺🇸

Zborna mesto na zagrebskem Trgu bana Josipa Jelačića. Foto: Božena Pavlič

Posodobitev

Nova spletna stran Slovencev v Zagrebu

Slovenski dom je aprila zaživel samostojno življenje na spletu. Pred tem ste informacije o nas lahko prebirali na spletni strani Zveze slovenskih društev na Hrvaškem www.slovenci.hr, po novem pa nas najdete na spletnem naslovu www.slovenci-zagreb.hr.

Na tej spletni strani boste lahko prebrali vse koristne informacije o Slovenskem domu in Svetu slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, od tega, kar se je že zgodilo, do tega, kar se pripravlja in načrtuje. Seveda lahko na tem naslovu prelistate tudi vsako številko Novega od-

meva in knjige, ki sta jih izdala Slovenski dom in SSNM MZ. Za pozabljive je zraven še arhiv novic. Tisti, ki ne razumejo slovenščine, nas lahko berejo v hrvaščini. Uredništvo spletne strani obljublja, da se bo po svojih močeh trudilo objavljati sveže, zanimive in aktualne informacije.

Bralce pa vabimo k sodelovanju in naprošamo: sporočite nam vaše predloge in mnenja!

Pozor: »staro« spletno mesto slovenci.hr seveda še deluje, tam so na voljo osnovni podatki vseh slovenskih društev na Hrvaškem. (akm) 🇺🇸

Napovedujemo

Po počitnicah bo spet živahno

Ko začne ugašati poletje, se začnemo veseliti novi sezoni dogodkov in prireditev v Slovenskem domu ter drugod v Zagrebu in Hrvaškem.

16. SEPTEMBER, KAMPOR: V samostanu sv. Evfemije na Rabu bodo slovesnosti ob 120. obletnici rojstva fra Janka Ambroža Testena. Predstavljena bo monografija o Testenu v hrvaščini, slovenščini in nemščini, o umetnikovem opusu bo potekala tudi okrogla miza.

SEPTEMBER: Nadaljevali bomo praznovanje Plečnikovega leta. Eden največjih poznavalcev arhitektoevh stvaritev dr. **Peter Krečič** bo predaval o Plečnikovem poskusu, da bi Ljubljana postala sredozemsko mesto.

OKTOBER, ZAGREB: 14. vseslovensko srečanje in skupna slovesnost ob 25-letnici Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

OKTOBER: V Hrvaškem muzeju arhitekture bo razstava o Plečniku na Brionih.

Tradicionalno bomo obeležili dan reformacije.

NOVEMBER: V Slovenskem domu bo odprta razstava Zdenko Sila Akvareli 1924–1934, o reškem arhitektu in urbanistu slovenskih korenin bo predaval **Vladi Bralič**.

IJESEN: Izšla bo knjiga Marije Barbieri o Josipu Križaju.

Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih

Arbitražna določila mejo med državama, kaj zdaj?

Arbitražno sodišče za določitev meje med Slovenijo in Hrvaško je 29. junija sporočilo razsodbo. Dogodek, ki naj bi končal dolgoletni spor in se tako vpisal v zgodovino, pušča grenak priokus, saj Hrvaška odločitve ne namerava spoštovati. Kaj zdaj?

Sodišče, ki ga sestavljajo predsednik **Gilbert Guillaume** ter člani **Rolf Einar Fife**, **Vaughan Lowe**, **Nicolas Michel** in **Bruno Simma**, je v skladu z arbitražnim sporazumom iz leta 2009 določilo potek meje med Slovenijo in Hrvaško tako na morju kot na kopnem. Ključne odločitve iz rozsodbe so naslednje: **Trdinov vrh**, zaselki južno od **Dragonje**, **območje ob Hotizi** in **Razkrižje** ostajajo na Hrvaškem, medtem ko Sloveniji ostanejo **Tomšičeve parcele** ter zaselka **Mirišče** in **Drage**. Na morju Sloveniji pripada večji del **Piranskega zaliva**, stik z odprtim morjem Slovenija ohrani prek hrvaških teritorialnih voda, pri čemer v 4,6 km širokem koridorju hrvaški organi nimajo jurisdikcije nad plovili in letali, namenjenimi v Slovenijo ali iz nje. Arbitražna odločitev je podobna sporazumu Drnovšek - Račan iz leta 2000, od katerega pa je hrvaška stran odstopila.

Mednarodne pogodbe je treba spoštovati

Ni jasno, kako se bo sodba izvršila, glede na to, da je Hrvaška po lanski aferi zaradi pogovorov med slovenskima arbitrom in agentko od postopka enostransko odstopila. Čeprav je sodišče menilo, da za takšno stališče Zagreba ni pravnih argumentov in je zato nadaljevalo in končalo delo, je hrvaški premier **Andrej Plenković** tudi ob razglasitvi sodbe sporočil, da arbitražna odločitev Hrvaške ne obvezuje, saj je sabor leta 2015 sprejel odločitev o odstopu od sporazuma. Slovenski premier **Miro Cerar** je napovedal dosledno spoštovanje

sporazuma, čeprav je del slovenske politike razočaran. Zagotovil je, da si bo prizadeval za takšen dialog s Hrvaško, ki bo “v korist naših nadaljnjih dobrososedskih odnosov in v korist vseh naših ljudi in prihodnjih generacij, ki jih moramo razbremeniti bremena tega doslej nerešenega mejnega vprašanja”. Slovenski predsednik **Borut Pahor**, podpisnik arbitražnega sporazuma iz leta 2009, je dejal, da je sodba poštena in zgodovinska. Prve mednarodne odzive je mogoče strniti v stališče, da je mednarodne pogodbe treba spoštovati; posebej se poudarja, da je zavezanost arbitražni sodbi tudi sestavni del hrvaške pristopne pogodbe z EU. (jpt.)

Mercator in zlom Todoričevega imperija

Finančne težave Agrokorja **Ivice Todoriča** imajo posledice tudi za največjega trgovca v Sloveniji – Mercator. Spomnimo, Todorič je Mercator kupil leta 2014, v drugem poskusu, ko je za 53-odstotni delež družbe odštel 550 milijonov evrov. Zdaj se je pokazalo, da so imeli prav tisti, ki so opozarjali da Agrokor za to naložbo in še za druge poslovne poteze nima kritja.

Zdaj se z zadevo ukvarjata vladi, da bi rešili, kar se rešiti da, in zaščitili domače gospodarstvo, vsaka v skladu s svojimi interesi. Hrvaška vlada je za izrednega poverjenika v Agrokorju aprila imenovala **Anteja Ramljaka**, slovenska vlada pa je maja za izrednega člana uprave Mercatorja imenovala **Gregorja Planteua**.

HDZ v vodstvu, vlada obstala

Po burni pomladi se politične strasti na Hrvaškem umirjajo. Vladna kriza se je iztekla s sklenitvijo nove koalicije med HDZ in HNS, lokalne volitve pa so se končale z vodstvom HDZ in starimi-novimi župani največjih mest.

Politične strasti pred majskimi lokalnimi volitvami je konec aprila nepričakovano podžgal predsednik vlade **Andrej Plenković**.

Premier je namreč od ministrskega zbora zahteval podporo finančnemu ministru **Zdravku Mariću** v parlamentarnem postopku za glasovanje o njegovi nezaupnici. Postopek je sprožila opozicija zaradi Marićevega domnevnega konflikta interesov v reševanju Agrokorja, saj je bil nekoč direktor te družbe za strategijo in kapitalski

trg. Potem ko so Mariću podporo odrekli Mostovi ministri za notranje zadeve, pravosodje ter gradbeništvo in energetiko **Vlaho Orepić**, **Ante Šprlje** in **Slaven Dobrović**, jih je Plenković odstavil. S tem se je razdrla koalicija z Mostom.

Spor se je nato prenesel v sabor, kjer je HDZ izgubil večino. Premier je imel za iskanje novih partnerjev - in če se je hotel izogniti razpisu še enih predčasnih parlamentarnih volitev -, čas le do konca majskih lokalnih volitev. Te so se iztekale tako,

da je lahko šef HDZ z novo samozavestjo sklenil nov dogovor o sodelovanju s Hrvaško narodno stranko. HNS je kot nova vladna partnerka dobila podpredsednika vlade in dve ministrstvi. Te spremembe je premier izkoristil za še nekaj zamenjav na ministrskih stolčkih. Nepričakovano pa se je znašel tudi brez zunanjega ministra, saj je s tega položaja odstopil Plenkovićev donedavni tesni zaveznik **Davor Ivo Stier**. Nova ministrica za zunanje zadeve je postala **Marija Pejčinović Burić**. (jpt/sta) 🇭🇷

5 vprašanj, 5 odgovorov

Ivica Žnidaršič: Za nevedne politike smo napisali priročnik

Ivica Žnidaršič je bila leta 1941 z družino pregnana v nemško taborišče. Kot odgovor na kruto usodo, ki jo je zaznamovala še kot otroka, se je skozi življenje posvečala vsemu, kar bi lahko izboljšalo življenje ljudi: bila je dolgoletna predsednica Rdečega križa Slovenije, med letoma 1998 in 1990 predsednica Rdečega križa Jugoslavije, ves čas borka za človekove pravice in popravo krivic. Ob obisku v Zagrebu smo ji zastavili pet vprašanj.

Prof. Ivica Žnidaršič se nam je aprila pridružila na letnem zboru izgnancev v Slovenskem domu. Foto: akm

■ Kaj so najpomembnejši dosežki Društva izgnancev Slovenije?

Ob ustanovitvi 9. junija 1991 je društvo štelo 22 tisoč članov. Zbrali smo podatke o popisani vojni škodi, odobreni vojni ško-

di na mirovnih in reparacijskih konferencah ter podatke o izplačanih reparacijah. S temi podatki smo opremili državo, da bi izterjala obljubljeni odškodnine; Nemčija, denimo, je plačala le dva odstotka vojne škode, odobrene nekdanji Jugoslaviji. Na tisoče dokumentov je bilo treba pripraviti, da smo naposled za oškodovance dosegli posebno socialno, zdravstveno in pokojninsko varstvo, doživljenjsko rento ter odškodnine za fizično in psihično trpljenje. Dosegli smo tudi, da je Nemčija izplačala odškodnino za prisilno delo 11 tisoč slovenskih izgnancev.

■ Krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije (KO DIS) v Zagrebu deluje od leta 2001. Spremljate naše delovanje?

- Želeli smo si, da bi se izgnanci v Zagrebu organizirali, da bi lažje prišli do informacij o svojih pravicah. Veseli nas, da KO DIS uspešno deluje, da se člani sestajajo, spremljajo dejavnosti v Sloveniji, tudi prek društvenega glasila Vestnik, v katerem lahko preberejo vse pomembne novice. Pred leti smo v Zagrebu skupaj pripravili kar odmevno razstavo o izgo-

nu Slovencev. Predsednik vaše KO DIS sodeluje na skupščinah DIS, In seveda smo mu čestitali, ko je izšla njegova knjiga o slovenskih izgnancih na Hrvaškem med 2. svetovno vojno.

■ Ali je več kot sedem desetletij po koncu druge svetovne vojne še mogoče upati na zadoščenje za izgnance, da bo torej urejeno vprašanje odškodnin?

- Za zgodovino ohranjamo spomin na izgnanstvo in genocidno okupacijo Slovenije, dosegli smo izplačilo osebnih odškodnin za izgon, trpljenje v izgonu in fizično trpljenje. Ostaja pa odprto vprašanje poravnave škode za izgubljeno premoženje, saj so Kočevrji ob vselitvi v naše domove uničili naše nepremično premoženje. Pričakujemo, da bo Slovenija izterjala vojno škodo od Nemčije in Državni zbor pa sprejel zakon o izplačilu vsaj simbolične odškodnine.

■ Kje se zatika, kdo to ovira?

- Ob zadnjem takšnem predlogu je le osem poslancev glasovalo za izterjavo vojne škode od Nemčije. Zato smo lani za vlado in poslance državnega zbora

Novi-stari župani

Že šesti županski mandat sta si z zmago na lokalnih volitvah priborila Milan Bandić v Zagrebu in Vojko Obersnel na Reki. Četrtrič zapored, in to že v prvem krogu, je puljski župan postal Boris Miletić. Na čelo Varaždina se je vrnil Ivan Čehok. Za nova imena so se odločili v Dalmaciji: v Zadru so izvolili Branka Dukića, v Splitu Andra Krstulovića Oparo in v Šibeniku Željka Burića. Tudi v Karlovcu je župan politični novinec – Damir Burić.

napisali knjigo z naslovom *Nemčija ni plačala vojne škode*. Da bi zvedeli vse, česar o nas še ne vedo, in da bi se končno rešilo to vprašanje.

■ Svet je priča največji begunski krizi po 2. svetovni vojni, kaže, da se človeštvo iz zgodovine ničesar ne nauči, kaj menite?

- Velika napaka predsednikov evropskih in drugih svetovnih držav je, da ne ustavijo vojne. Medtem ko velike in bogate države služijo s prodajo orožja, majhne in revne države sprejemajo begunce. V mednarodnem odboru izgnancev in beguncev, v katerem sodelujejo društva in organizacije evropskih držav, ki vključujejo žrtve fašizma in nacizma, smo svetovnim voditeljem poslali poziv, naj ustavijo vojne, preprečijo nastanek novih fašističnih in nacističnih organizacij ter več storijo za ostarele žrtve fašizma in nacizma. (jpt/akm) 🗨️

■ ŠTEVILKE

→ 80 tisoč Slovencev je bilo izgnanih med okupacijo v letih 1941-45.

→ 63 tisoč slovenskih izgnancev je bilo z domov pregnanih že v prvem letu vojne - 45 tisoč v Nemčijo, 10 tisoč na Hrvaško, 7.500 v Srbijo.

→ 11.500 rojakov z izgnansko usodo še živi, v Društvo izgnancev Slovenije je včlanjenih 10 tisoč izgnancev, beguncev in prisilnih delavcev.

Umag

Ajdovke prvič na Primorska poje

Ženski pevski zbor Ajda iz Umaga je prvič sodeloval na reviji Primorska poje in ognjeni krst doživel kar na enem od treh otvoritvenih koncertov te tradicionalne prireditve, 3. marca v Dobrovem, pred polno dvorano prečudovitega starega gradu v Brdih.

Z našim zborom v ozadju so publiko in nastopajoče nagovorili direktor Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti Marko Repnik, predsednik Zveze pevskih zborov Primorske Anton Baloh in predsednica Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji Živka Persi.

V popolni tišini smo začele s pesmijo Pri farni cerkvi, nadaljevale z Lipa zelena je, Pozimi pa rožice ne cveto in poskočnico Ljubca povej. Publika nas je ves čas pozorno poslušala in nam na koncu namenila velik aplavz. Ajdovke smo bile skupaj z našo dirigentko Vesno Car zelo ponosne na prvi nastop na tej reviji. Preden smo odšle z odra je predsednica Danica Bojković navzočim povedala, da je posebej vesela, ker je nastopila na reviji, ker je Primorka po očetu in materi, in sprožila še en aplavz. V spomin na ta prvi nastop Ajdovk je organizatorju izročila simbolično darilo, ki ga je prevzel Anton Baloh. Poudarila je, naj si pozorno preberejo knjigo o Umagu, kajti lahko se zgodi, da bo drugo leto, s pomočjo organizatorja seveda, Primorska pela tudi v Umagu. Gospod Baloh nas je malo čudno pogledal, češ: saj ne vemo, koliko dela se skriva za tem, ampak on ne ve, kaj vse smo Ajdovke naredile v teh šestih letih in česa smo zmožne. Ne le to, imamo tudi podporo umaških lokalnih

oblasti, zato je možnost, da bi Primorska poje prihodnje leto potekala tudi v Umagu kar precej realna.

Pesmi naših mater, babic, prababic

Kot novinke so nas pred prireditvijo fotografirali in snemali ter pogovore z nami objavili v Primorskih novicah, na RTV Koper Capodistria in lokalnih časopisih. Predstavili so nas kot pevke, ki pojejo slovenske ljudske pesmi, ki so jih pele naše matere, babice in prababice, da te prelepe pesmi ne bi šle v pozabo.

Na koncertu v Dobrovem so nastopili še moški pevski zbor Ciril Kosmač iz Kopra, Mešani pevski zbor Georgios iz Pirana, Moški pevski zbor Golobar iz Bovca, Mešani pevski zbor Tončke Čok iz Lonjer pri Trstu, Lovski pevski zbor Dekani in mešani pevski zbor Frančiška Borgia Sedeja iz Števerjana; slednji je bil po našem mnenju najboljši.

Čeprav revija ni tekmovalna, smo se vsi trudili, da bi zapeli najbolje, kar znamo. Pridobili smo si nove prijatelje in se po koncertu družili z njimi ob polnem krožniku in kozarcu.

Hvala predsedniku SKD Triglav Split Cvetu Šušmelju, da nas je spodbudil, da se prijavimo in tako doživimo ta enkratni dogodek.

Danica Bojković 🗨️

Nastop umaških Ajdovk v Dobrovem. Foto: Vesna Š.

Majska likovna kolonija in junijski dan kulturne različnosti

V tem letnem času člani zadrške Lipe sodelujemo na dveh tradicionalnih prireditvah: likovni koloniji Turanj in srečanju ob mednarodnem dnevu kulturne različnosti - letos je ta dogodek Koordinacije narodnih manjšin Zadrške županije potekal že dvajseti zapored.

Udeleženci likovne kolonije: Jože Arzenšek, Pia Bajlo, Zrinka Majica, Darja Jusup, Lenka Zaviršek, Adica Dobrić Jelača, Marija Ivoš, Ivan Kosmos, Vesna Papac, Majda Radović, Stanka Novković (z leve). Foto: Velimir Brkić

Na deseti likovni koloniji se je med 15. in 19. majem v apartmajskem naselju Croatia v Sv. Filipu in Jakovu ustvarjalno družilo 13 umetnikov. Letošnja tema: Ljubez in morje. »Razstava njihovih del v hotelu Alba obiskovalcem ponuja vpogled v likovno sceno Slovencev iz Zadra in okolice, kakor tudi iz Slovenije,« je na odprtju razstave povedala predsednica Lipe **Darja Jusup**. »Projekt je pomemben kot umetniški dogodek, a tudi kot dragoceno sodelovanje med društvo, turističnim uradom in občino Sv. Filip in Jakov,« je dejal predstavnik občine **Igor Pedisić**.

Ob deseti obletnici sodelovanja je občina prejela umetniško sliko, deset del je bilo podarjenih hotelu Alba, zahvalne listine so prejeli vsi sodelujoči ter **Ruža Arzenšek**, posebno zahvalo pa Zadarski list in novinar **Velimir Brkić** - za medijsko podporo.

V kulturnem programu so nastopili Trio Vetrnica iz Gorišnice pod vodstvom **Konrada Kostanjevca**, folklorna skupina Zadarski tanac, povezovalac **Ivan Baričić** ter pesnica **Marija Ivoš**, sicer članica društva Lipa Zadar.

Koroški harmonikarji navdušili

Harmonikarji KD Prežihov Voranc z Raven na Koroškem so navdušili z nastopom na Mednarodnem dnevu kulturne različnosti 3. junija na Trgu pet bunara v Zadru. »Smo hvaležni, ker smo imeli priložnost nastopi-

ti na tako odmevni prireditvi,« je povedal umetniški vodja orkestra **Alen Rožej**. Harmonikarski orkester deluje že častitljivih 35 let; njegov prvi umetniški vodja je bil **Lojze Rebernik**. S programom, ki ga sestavljajo predvsem slovenske narodne pesmi, so nastopali po Sloveniji, Hrvaški, Avstriji, Franciji in Češki, so tudi nepogrešljiv člen kulturnih dogajanj v Mežiški dolini.

Na prireditvi so sodelovali tudi Italijani, Srbi, Čehi, Slovaki, Albanci, Bosanci in Makedonci. Navzoče na »fešti« so pozdravili zadrski župan dr. **Branko Dukić**, župan Zadrške županije **Božidar Longin** ter podpredsednik Sveta za narodne manjšine in predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrške županije **Veselko Čakić**.

Posebno atraktivna je bila bogata ponudba gastronomskih specialitet vseh manjšin. Na slovenski stojnici so izstopali narezek z bučnim oljem, domače klobase, flancati, janeževi upognjenci, vse vrste domačega kruha z zaseko, ki ga je spekla **Majda Radović**, še posebej pa vse vrste potic, od rožičeve in sirove do orehove in pehtranove izpod pridnih rok naših članic **Katarine Bezić**, **Marije Lukin**, **Justine Buovac** in **Marije Ivoš**. Ni manjkalo niti domače kapljice refoška iz **Ivanove** kleti iz Rožne doline.

Darja Jusup 🗨️

Intervju

Damijan Malnar: Več zvedemo o Sloveniji, bolj se zavedamo, da smo del te zgodbe

Predsednik SKD Gorski kotar iz Trstja je rojen leta 1973 v Postojni kot najmlajši od sedmih otrok. Je tipičen predstavnik čezmejne generacije: osnovno šolo je obiskoval v Prezidu, srednjo strojno v Ljubljani, študiral na reški tehnični fakulteti, zaposlen je v Kovinoplastiki Lož, z družino pa živi v Trstju. V največje veselje so mu njegova sopotnica in njuni trojčki.

■ **Ste najmlajši predsednik enega od najmlajših slovenskih društev na Hrvaškem.**

- Član društva sem od samega začetka. Leta 2015 nas je nenadoma zapustil dolgoletni predsednik Slavko Malnar. Slavko je bil duša društva, in prvi, ki je navezal stike z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu prek sekretarja **Rudija Merljaka**, kakor tudi z društvom Bazovica na Reki. Po bratovi smrti sem bil izvoljen za predsednika društva.

■ **Društvo je mlado ne le po letih, temveč tudi po članstvu.**

- Društvo je bilo ustanovljeno leta 2007, letos torej praznujemo desetletnico. Društvo trenutno šteje 130

Ravenski harmonikarji na zadrski prireditvi. Foto: Duša Komprej

članov. Veseli nas veliko število mladih, dijakov in študentov. Tisti, ki trenutno študirajo v Sloveniji, prenašajo svoje izkušnje bodočimi študentom in jim pomagajo pri zbiranju dokumentacije za vpis.

■ Katere so najbolj vidne dejavnosti društva?

- Naloga društva je, da ohranja domačo kulturno dediščino, običaje in narečje, ki so nedvomno slovenskih korenin. Hkrati si prizadevamo ohraniti dobre in prijateljske odnose med ljudmi na obeh straneh meje. V ta pripravljamo različne prireditve ali sodelujemo v njihovi pripravi. Naj omenim velikonočno srečanje cerkvenih pevskih zborov v Prezidu in ob Sveti trojici v Pleščah, pohod na Sveto goro in vaški sejem v Pleščah, praznik žetve v Trstju in dan hrušk na Tropetih pri Čabru, srečanje travarjev in zeliščarjev v Prezidu, likovno kolonijo v Trstju... Na naših prireditvah sodelujejo tudi sosede iz Babnega polja, Loške doline in Osilnice. Radi se oglasijo tudi predstavniki slovenskih društev iz Italije in Avstrije. Vsako leto organiziramo ek-

skurzijo v kakšen kotiček Slovenije, da še bolj spoznavamo slovensko raznolikost. Več zremo, bolj se zavedamo, da smo tudi mi del te zgodbe. Lani, denimo, smo izdelali jaslice, s katerimi smo sodelovali na prireditvi Božični Vojnik. Ljubezni domačini iz Vojnika so nas popeljali po svojem kraju in nas lepo pogostili. Tako ohranjamo in navezujemo nova prijateljstva po Sloveniji. Odprtih src sprejmemo tudi ekscurzije, ki pridejo v naše kraje iz Slovenije. Naj omenim, da je v društvu delovala sekcija za kmetijstvo, ki je zdaj postala samostojno društvo: Kmetijsko izobraževalna skupnost (KIS) Gorski kotar. Predsednik KIS-a je podpredsednik našega društva **Zoran Ožbolt**, člani društva pa smo hrbtenica KIS-a.

■ V ospredju je tudi negovanje materinščine.

- Kmalu po ustanovitvi društva je stekel dopolnilni pouk slovenščine. Najprej je bil organiziran le v Čabru, zdaj poteka tudi v Trstju in Prezidu. Letos pouk obiskuje približno 35 učencev različnih starostnih skupin. Najmlajši učenci imajo komaj štiri

leta. Naša dolgoletna učiteljica je **Dragica Motik**. Veliko se ljudi zavzema za našo domačo besedo, hkrati je pa ne negujejo v svoji družini. Brez žive domače besede in ljudi, ki jih je vse manj, bo naš kraj izgubil identiteto. Tega se v društvu globoko zavedamo in ohranjanje naše identitete bo ostal naš glavni cilj. (jpt/akm) 🗨️

Prezidanc Damijan Malnar, ki živi v Trstju: »Smo eno od redkih društev, kjer nam primanjkuje upokoencev, ki bi imeli več prostega časa, saj si moramo ostali za dejavnosti vzeti dopust, kar ni vedno mogoče.« Foto: osebni arhiv

Gorski kotar

Vabilo na poletni delavnici v Pleščah

V Palčavi šiši že enajstič zapovrstjo pripravljamo poletno delavnico, na kateri bomo med 12. in 19. avgustom s strokovnjaki in študenti raziskovali območje ter nova znanja posredovali domačinom na obeh straneh meje.

Lani smo se posvečali pripovedkam na območju proti izviru Kolpe, leto prej smo raziskovali delo fotografov Šafarjev, še prej urejali etnografsko zbirko v Bezgovici nad Osilnico, na Travi... Vsako leto dodamo nekaj novih spoznanj o stavbni dediščini in čezmejnih kulturnih povezavah. V zadnjih letih so se nam na terenu pridružili tudi iz muzejev v Kočevju in Reki, ter hrvaški in slovenski etnologi, antropologi, dialektologi in folkloristi v okviru svoje bilaterale o Petru Klepcu. Letos bomo v sedmih avgustovskih dneh obiskovali kraje in njihove prebivalce na stari tovarniški poti do Loške doline, kjer se je v srednjem veku trgovalo z žitom, preko čabarskega, osilniškega, kostelskega in brodskega območja, do Brod Moravic – starega, nekdanj pomembnega trga, kjer se je prekupčevalo in tovorilo žito, koruza in vino iz hrvaškega pokolpja. Spoznavali bomo nekdanji način življenja in kulturne

povezave, iskali narečne pripovedi. Vsako leto so stalnica raziskovanj tudi stare hiše. Zbrani material se izda v tiskani obliki in predstavi na strokovnih srečanjih. Delavnica bo povezana z drugimi dogodki: večernimi predavanji, filmskimi projekcijami in delavnicami – od pekovske do plesnih, pripravljamo literarni in pripovedni večer, za nameček še koncert. Vse v novo obnovljenih prostorih Palčavega skednja, ter v krajih, ki jih bomo obiskovali.

V soboto, 19. avgusta od 9. ure naprej delavnico zaključimo s pohodom na Sveto Goro, dnevom odprtih vrat kulturne dediščine, vaškim sejmom in večerno prireditvijo na pleškem trgu. Na delavnico lepo vabimo strokovnjake, študentke in študente, ki bi se nam želeli pridružiti. Vse informacije lahko dobite do konca junija

po telefonu +386 41 744 828, pri **Marku Smoletu**, vodji delavnice. Veseli bomo, če se nam pridružite. (ms) 🗨️

Ljubiteljska pisateljica Dragica, etnologinja Vesna, slovenisti Eva in Mija, krajinska arhitektka Estelle, scenografinja Sara, vodja delavnice Marko in ljubiteljski etnolog Primož, slikano na obhodu zaselka Podvrh nad Osilnico (z leve proti desni). Foto: Sonja Smole Možina.

Prešernovke na potepu in gostovanju v osrednji Sloveniji

Članice ŽPZ Dr. France Prešeren so se 12. maja odpravile v Slovenijo, tokrat na Vrhniko, kjer so ostale dva dneva. Potepanje so združile z nastopoma – v Borovnici in na Vrhniki.

V prostem času so se sprehodile po Ljubljani in si slovensko glavno mesto ogledale tudi iz ladvice na Ljublanici, obiskale rojstno hišo Ivana Cankarja na Vrhniki in Kartuzijanski samostan Bistra, kjer je zdaj osrednji Tehnični muzej Slovenije.

Na povabilo ŽPZ Tonja iz Borovnice so Prešernovke 12. maja zapele v dvorani tamkajšnje osnovne šole. Zapele pet pesmi in uživale v nastopu gostiteljic, ki so navdušile s posebno pestrimi pesmimi.

Predsednica našega društva **Karmen Dondivić** se je s simboličnim darilom zahvalila za povabilo, Tonje pa so nam podarile zgoščenko z njihovimi pesmimi. Sledilo je prijetno druženje.

Pesem ne pozna ne meja ne različnih jezikov, pesem ima to moč, da poveže popolne tujce. Tako je pesem združila tudi nas z ŽPZ Oruri iz Japonske, ŽPZ Tonja iz Borovnice, MPZ Štingl'c iz Borovnice, Klapo Sušca iz Šentjakoba ob Savi, MePZ Lipa iz Šempasa in MePZ Ivana Cankar-

ja z Vrhnike, in sicer 13. maja, na prvem mednarodnem pevskem festivalu z naslovom Pod jasnim nebom rdeča roža v Cankarjevem domu na Vrhniki. Prešernovke so odpele dve slovenski narodni pesmi in tri hrvaške. Na koncu prireditve so vsi zbori skupaj zapeli pesem Slovenija, od kod lepote tvoje. Večer se je nadaljeval v prijetnem druženju ob pijači in jedači, pesem pa je bila zvesta spremljevalka vse do konca druženja.

Mojca Bareša

Skupni nastop vseh zborov na prvem mednarodnem pevskem festivalu na Vrhniki. Foto: Nadja Malovrh

Karlovec

Knjiga o prvi svetovni vojni, Primorcih in Karlovčanih

Med spomladanskimi dogodki v karlovsškem Slovenskem domu izstopa izid knjige Mirka Butkovića Velika vojna na Soči in slovenski Primorci v Karlovcu. Avtor ter recenzenta Danko Plevnik in Branko Marušič so knjigo predstavili 8. aprila v Ilirski dvorani mestne knjižnice.

Dvojezična Butkovićeve knjiga govori o zanimivem prepletu slovenskih in hrvaških usod med prvo svetovno vojno, ko so karlovški vojaki umirali na soški fronti, številni tamkajšnji prebivalci pa si zatočišče poiskali v Karlovcu, in ko je zgodovinski vihar v te kraje pripeljal tudi družino Jakil (o odmevu velike vojne in Jakilovih smo podrobneje pisali v 56. in 60. številki Novega odmeva).

Za pomoč pri izdaji knjige se je predsednica društva **Marina Delač-Tepšić** zahvalila Mestu Karlovec. Na predstavitvi so bili med drugim karlovški župan in podžupan, **Damir Jelič** in **Dubravko**

Predstavitve knjige Mirka Butkovića.

Obisk ministra Gorazda Žmavca

11. maja nas je obiskal minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc v spremstvu Rudija Merljaka in Jelene Malnar. Minister je pokazal veliko zanimanje za naše delo in razumevanje za naše težave; predlagal je rešitve za izboljšanje razmer in še bolj kakovostno sodelovanje našega društva z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu in ostalimi društvi. Ministrov obisk nam je bil v veliko zadovoljstvo, saj nam daje občutek resnične povezanosti s Slovenijo, našo matično deželo. (Foto: Mojca Bareša)

Istra

Pohod in veselo druženje slovenskih kulturnih društev na Učki

Letošnje tradicionalno srečanje slovenskih društev v hrvaški Istri je potekalo na Učki 27. maja. Po pohodih v treh težavnostnih skupinah smo se veselili ob glasbi in plesu.

Udeleženci pohoda smo se zbrali ob pol desetih na Poklonu pri planinski koči. Tu smo spili prvo jutranjo kavo in se razdelili v tri skupine. Najbolj pripravljeni pohodniki so se odpravili po najtežji poti od Poklona na najvišji vrh Učke Vojak, ki leži na 1400 metrih, ter nazaj. Potrebovali smo kar tri ure hoje. Druga skupina je šla po novi poučni poti, okoli dve uri ne pretežke hoje. Tretja skupina se je sprehajala okoli Poklona. Vreme je bilo kot naročeno za hojo. Začeli smo ob desetih, prve skupine udeležencev so se vrnile ob 13. uri, zadnje pa do 14. ure. Pred planinsko kočjo smo se okrepčali z dobro domačo hra-

no in pijačo, nato pa se je začelo druženje ob glasbi in plesu. Za veselo razpoloženje ije poskrbel vokalno-instrumentalni kvartet Lipa iz Buzeta. Družabni del srečanja je trajal do poznih popoldanskih ur. Srečanje sta uspešno izpeljala SKD Snežnik iz Lovrana in in SKD Lipa iz Buzeta.

Boris Grželj

Na Učki je bilo veselo. Foto: Vesna Vukšinić Zmaić

Organizatorji in črnomaljski osnovnošolci na prireditvi Doživi Slovenijo. Obe foto: Tihana Tepšič

Delić, predstavnika slovenskega veleposlaništva Primož Koštrica in Jakob Štunf, župana občin Miren-Kostanjevica in Šempeter-Vrtojba, Mauricij Humar in Milan Turk ter predsednica krajevne skupnosti Črniče Bruna Kastelic, ki je prejela zahvalo za oskrbo vojaškega pokopališča, na katerem so pokopani ubiti pripadniki 96. karlovškega pešpolka, ter predstavniki Rotary kluba iz Slovenije in Karlovca. Prireditvev so popestrili pevci

Karlovškega vokalnega okteta s slovenskimi in hrvaškimi skladbami. V mestni knjižnici je bila 25. aprila predstavljena antologija novejšega slovenskega pesništva 2000–2015 z naslovom Ovdje i sada / Tu in zdaj. O knjigi je spregovoril njen avtor, pesnik, pisatelj in prevajalec Božidar Brezinščak Bagola. Verze sta brala pesnika Branko Senegačnik in Željko Mavretić. Dogodka sta se udeležili tudi slovenska veleposlanica na Hrvaškem dr.

Smiljana Knez s sodelavko Kristino Kliner. V glasbenem programu so učenci Glasbene šole Karlovec na kitari zaigrali več slovenskih in hrvaških skladb.

Ob svetovnem dnevu kulturne raznolikosti je 20. maja v Karlovcu potekala predstavitev slovenske kulture, jezika in običajev skozi glasbo, ples, literaturo in kulinariko z naslovom Doživi Slovenijo. Nastopili so člani Karlovškega tamburaškega orkestra in učenci osnovne šole Mirana Jarca iz Črnomlja. Podžupan Karlovca Dubravko Delić je pohvalil organizatorje, karlovško knjižnico I. G. Kovačić in novomeško knjižnico Mirana Jarca, Slovenski dom Karlovec in Združenje likovnih avtorjev (ULAK). Po kulturnem programu so zadišali pogača, potica, štrudl in druge dobrote. Na ploščadi pred knjižnico so v prireditvi uživali obiskovalci in številni meščani Karlovca. V avli knjižnice je bila na ogled razstava slik, ki so jih člani Ulaka ustvarili na likovni koloniji v Sloveniji.

Marina Delač-Tepšič

Oktober bomo slavili 25-letnico

Na sedežu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem v Slovenskem domu v Zagrebu je bila 7. aprila redna letna skupščina, ki so se je udeležili delegati vseh društev, razen iz Osijeka in Buzeta.

Med pomembnejšimi sklepi je odločitev, da bo letošnje Mvseslovensko srečanje združeno s proslavo ob 25-letnici Zveze – tako bo privarčevanega nekaj denarja. Poleg kulturnega programa bo pripravljena tudi razstava o različnih dejavnostih društev, verjetno v mali dvorani Vatroslava Lisinskega, za kar bo poskrbel predsednik Zveze **Darko Šonc**. Skupščina je soglasno potrdila predloga o prenovi spletne strani www.slovenci.hr (društva so zadolžena za samostojno aktualiziranje podatkov, ki naj jih skupaj z besedili posredujejo na sedež Zveze) ter statutarna sprememba, ki bi omogočila dopisno oz. telefonsko sejo. Pod točko razno so člani skupščine izpostavili, da sta dopolnilni pouk slovenskega jezika v društvih in učenje slovenskega jezika in kulture v hrvaškem šolstvu (po modelu A, B ali C) dve povsem različni stvari, ki se tudi organizirata na različni zakonski osnovi.

Agata Klinar Medaković

Skupščina je potrdila poročili o delu ter materialnem in finančnem poslovanju v lanskem letu, sprejela pa načrt dela za leto 2017. Foto: Vasja Simonič

Plečnikov učenec

Krošnje reškega drevoreda kot trajen spomin na Zdenka Silo

Arhitekt in urbanist Zdenko Sila je pristaniškemu mesu v Kvarnerju vtisnil neizbrisen pečat. O reškem poklonu njegovemu spominu ob 20-letnici smrti ter o Silovem likovnem opusu smo poročali v prejšnjem Novem odmevu, tokrat pa razgrinjamo še nekaj podrobnosti o izjemnem ustvarjalcu slovenskih korenin.

Zdenko Sila (2. februar 1915–25. januar 1997) je bil tiste vrste človek, kakršnih je danes vse manj. Izhajal je iz uglajene srednjeevropske družine, izobražene in predane kulturi. V svoje delo je vtikal veliko občutljivosti, domišljije in poslušnosti za človeka. Tudi sam je bil nežen, plemenit, časten. Denar, lastništvo, položaj in avtoriteta ga niso zanimali. Živel je v skromnem stanovanju. »Ničesar ni imel. Kot bi zanj obstajale samo duhovne vrednote,« se ga spominja reški arhitekt **Vladij Bralić**.

Praga – Reka

Rodil se je v Pragi, kjer je njegov oče Emil, tržaški Slovenec, študiral in na nekem dogodku na Karlovem mostu spoznal svojo bodočo ženo Alojzijo. Bila je Čehinja, po poklicu učiteljica. Zdenko je v Pragi preživel tudi otroštvo in zgodnjo mladost; v to obdobje segaje nje-

govi prvi stiki s Hrvaško in Jadranom, kamor je družina prihajala na počitnice. Ob začetku druge svetovne vojne so Silovi pred vzpenjajočim se nacizmom pobegnili v Slovenijo. Živel so v Mariboru, kjer je Zdenko maturiral na realni gimnaziji. Od tam je odšel na študij v Ljubljano, na fakulteto za arhitekturo, eno prvih te vrste na tem območju. Vodil jo je slavni profesor Jože Plečnik. Plečniku je bilo pri Sili posebej všeč, ker je poznal njegovo delo v Pragi, zelo pa je cenil tudi Zdenkovo znanje in kulturnost. Postal je eden njegovih najbolj priljubljenih študentov, vključil ga je tudi v projekt izgradnje Narodne univerzitetne knjižnice v Ljubljani, ki se uvršča med najboljša Plečnikova dela in med najpomembnejše arhitekturne spomenike v Sloveniji.

Po diplomi leta 1941 je Zdenko Sila dobil delo na Sušaku, ki so ga kmalu

Arhitekt Zdenko Sila. Foto: Susačka revija št. 65

okupirali italijanski fašisti. Začela se je druga svetovna vojna. Sila se je pridružil partizanom in komaj preživel vojno

hrast, česmina; lat. *Quercus ilex*), zelo posebno sredozemsko drevo iz družine hrastov, ki je vse leto zeleno in zaradi

z asfaltom. Sila je to odločno preprečil: jame so prekrili z deskami, črničevje pa so posadili po Titove odhodu.

Drevored na Rivi, eden od reških zaščitnih znakov. Foto: Marjana Mirković

vihro. Po osvoboditvi je se je ustalil na Reki in tam ostal vse do svoje smrti, kot edini Plečnikov učenec na Hrvaškem.

Razkošen drevored in kilometri ohranjene obale

Uveljavil se je kot pionir urbanizma in prostorskega načrtovanja v tem delu Hrvaške. Zaposlil se je na Urbanističnem inštitutu za Istro in Hrvaško primorje in se že leta 1955 izkazal z načrti za obnovo in izgradnjo Reke, istrskih, primorskih in otroških mest, med njimi Poreča, Rovinja, Rabca, Crikvenice in Raba, zaslužen je za napredne rešitve oživitve starih mestnih jeder. Tako kot njegov učitelj Plečnik je tudi Sila dobro razumel, kako razmerja in materiali v arhitekturi delujejo na ljudi. To znanje je uporabljal na velikih prostorih: posvetil se je urbanizmu, prostorskemu načrtovanju in krajinski arhitekturi. Nekatere njegove zamisli so vidne postale šele čez leta, šele danes denimo znamo ceniti kilometre in kilometre popolnoma nedotaknjene obale, kar tudi sodi v Silovo zapuščino.

Najvidnejši Silov poseg v reški prostor pa je drevored na Rivi. Namesto palm, ki krasijo številna druga sredozemska mesta, so na Reki po njegovi zaslugi zasadili črničevje (hrv. crnika, crni

usnjatih listov zelo odporno na vremenske ujme. V Sloveniji denimo je črničevje med najbolj ogroženimi istrskimi rastlinami.

Reški drevored ima tudi zanimivo zgodovino: ko so v petdesetih letih preurejali Rivo, je v pričakovanju skorajšnjega obiska Josipa Broza Tita za saditev dreves zmanjkalo časa, prišel je celo ukaz, da se jame za drevesa zapolnijo in prekrijejo

Spomeniki, akvareli, fotografije

Zdenko Sila je soustvaril tudi nekaj spomenikov, njegovo najpomembnejše in najbolj znano avtorsko delo je partizanski spomenik pri Mrkoplju v Gorskem kotarju, ki upodablja tragedijo iz leta 1944, ko je 26 partizanov zmrznilo na nočnem maršu.

V sodelovanju z Zdenkom Kolaciom je zasnoval prostorski načrt za postavitev najpomembnejših partizanskih spomenikov na Reki, in sicer kostnice v Trsatškem parku in spomenika reškim osvoboditeljem, ki ga je izdelal kipar Vinko Matković.

V prostem času je tudi fotografiral in slikal akvarele (več o tem smo pisali v prejšnji številki Novega odmeva).

Bil je tudi pedagog: predaval je na tehnični in pedagoški fakulteti na Reki. Objavil je več strokovnih člankov o krajinski arhitekturi. Leta 1990 je prejel nagrado Vladimirja Nazorja za življenjsko delo. O njegovi ljubezni do narave in prispevku k postavitvi planinskega doma na Snježniku pa pišemo na zadnji strani Novega odmeva.

(poj, jpt) 🍷

(Viri: Kim Cuculić, *Pod krošnjama crnika*, Sušačka revija št. 65, enciklopedia.hr, Wikipedia)

Partizanski spomenik v Gorskem kotarju. Foto: Primož Šmajdek

Bogat preplet likovne in glasbene umetnosti

Kroniko slovensko-hrvaških odnosov v kulturi so v zadnjem četrtletju napolnile zanimive razstave ter koncerti s prav posebno energijo.

OHO filmi - Od 9. do 22. aprila so v zagrebškem Francoskem paviljonu potekale projekcije filmov slovenske neoavantgardne skupine OHO, ki so jih **Naško Križnar, Iztok Geister Plamen, Marjan Ciglič, David Nez** in **Marko Pogačnik** posneli med letoma 1963 in 1971. Ime skupine je kombinacija besed uho in oko, govori pa o potrebi razširitve in združitve pogledal na svet. Zagrebška razstava je uvod v veliko retrospektivo skupine, ki bo prihodnje leto v Ženevi.

Muzeji brez meja - Pogodbo o partnerstvu pod tem imenom je 14. aprila podpisalo prek 20 muzejev iz Slovenije, Hrvaške in Italije. Obiskovalcem sodelujočih institucij je od 1. maja omogočena ugodnost: v roku 20 dni od obiska enega od muzejev partnerjev lahko izkoristijo 50-odstotni popust pri obisku katerekoli druge partnerske ustanove. Podatki o vključenih muzejih so dostopni na tej povezavi: <http://www.muzejibrezmeja.eu/>.

Grafike Leona Zakrajška - Razstava Zakrajškovih grafik z naslovom Enso je bila v zagrebški galeriji Laval Nugent odprta 4. maja. Umetnik je specializiran za japonske likovne tehnike in velja za povezovalca slovenske, hrvaške in japonske kulture; prav zato je njegovo razstavo odprl japonski veleposlanik **Keiji Takiguchi**.

Ustvarjalni jubilej

Dubravke Tomšič Srebotnjak

- Svetovno priznana slovenska pianistka, ki jo na Hrvaško veže tudi kraj rojstva (rodila se je leta 1940 v Dubrovniku), je 8. maja nastopila na sklepnem večeru 19. festivala komorne glasbe svetega Marka v HGZ ob spremljavi komornega orkestra

zagrebške filharmonije pod taktirko **Vladimirja Kranjčevića**. S tem nastopom je obeležila 70-letnico svojega prvega nastopa v Zagrebu, saj je na odru Hrvaškega glasbenega zavoda prvič nastopila kot sedemletna deklica. Na festivalu so pianistki podelili nagrado neven.

Laibach v Zagrebu - 9. maja si Laibachovi ob spremljavi Simfoničnega orkestra RTV Slovenija nastopila v zagrebški dvorani Vatroslav Lisinski. **Glavnina** programa je bila podobna lanskima nastopoma v Bruslju in Ljubljani. Med drugim so izvedli avtorsko kompozicijo, ki je nastala po motivih Krsta pri Savici Franceta Prešerna.

Andrej Grabovec Gaberi. Foto: Marko Bencak

Neznana Milena Lah - V galeriji Pilon v Ajdovščini so 9. maja odprli prvo pregledno razstavo del umetnice Milene Lah (Ajdovščina, 1920-Zagreb, 2003) v Sloveniji; vrhunska umetnica se je tik pred drugo svetovno vojno preselila v Zagreb in tam preživela večji del svojega (enigmatičnega) življenja.

Biblija, prvi poskus - 11. maja je HNK Zagreb neposredno po slovenski prai-zvedbi gostil nov projekt Drame SNG Ljubljane - predstavo Biblija, prvi poskus v režiji **Jerneja Lorencija**. Predstava je skupen projekt igralcev in režiserja, s katerim so se poglobili v sveto krščansko knjigo in vprašanja, ki si jih zastavljamo skozi življenje.

Dnevi slovenskega filma v Pulju - Med 18. in 21. majem si je puljska publika lahko ogledala izbor slovenskih filmov, in sicer Dolino miru, 1957, Šiško delux, 2015, Niko, 2016, in Nočno življenje, 2016. Organizator dogodka je bilo SKD Istra iz Pulja, pokrovitelja pa Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Pulj.

Skulpture časa - Slovenski fotograf **Aljoša Rebolj** je v zagrebški galeriji Lauba od 22. do 25. razstavil 25 fotografij s petih gledaliških predstav, ki jih je na Hrvaškem režiral lani preminuli režiser Tomaž Pandur. Organizator razstave, igralec in umetniški vodja Arterarija **Romano Nikolić** je dejal: "Tomažu dolguje-

Dubravka Tomšič Srebotnjak in Vladimir Kranjčević. Foto: HRT

mo razmislek in energijo, po delu z njim smo postali boljši in kvalitetnejši ljudje in igralci. Njegova estetika in božanska energija s pomočjo fotografa Aljoše Rebolja ostajata zapisana v večnosti."

Razstava o pionirju fotografije - V zagrebškem Tehničnem muzeju Nikole Tesle je bila 23. maja odprta razstava o duhovniku, raziskovalcu, pesniku in intelektualcu Janezu Puharju (1814–1864), prvem slovenskem fotografu in izumitelju fotografije na steklu. Njegov izum je Francoska akademija priznala leta 1852.

Titova biografija - Pri založbi Modrijan je izšla nova biografija "dosmrtnega predsednika druge Jugoslavije" Josipa Broza - Tita, ki sta jo napisala hrvaška avtorja **Slavko in Ivo Goldstein**. Biografijo sta v slovenščino prevedla **Maja Novak in Andrej E. Skubic**.

Pankrti na muzejski strehi - Legendarna punk skupina Pankrti je 10. junija zvečer na strehi muzeja sodobne umetnosti od-

prla letošnjo koncertno sezono v tem muzeju. Pankrti so na območju nekdanje Jugoslavije pustili neizbrisno sled, njihova glasba pa je bila prava revolucija. Z zagrebškim koncertom je skupina proslavila 40 let delovanja.

Nominacija za oskarja - Na zagrebškem festivalu animiranega filma Animafest, ki se je zaključil 10. junija, je kratki animirani film **Nočna ptica** režiserke **Špele Čadež** prejel glavno nagrado. S to zmago se je film neposredno uvrstil med kandidate za nominacijo za oskarja 2018.

Ženske v javnem prostoru skozi čas - Razstavo sodobnega slovenskega kiparja **Andreja Grabrovca Gaberija** s tem naslovom so odprli 12. junija v zagrebškem

Pankrti. Foto: MSU

muzeju Mimara. Umetnik, ki živi v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu, je leta 1995 podaril doprorni kip Miroslava Krleže HNK-ju Zagreb, leta 2009 pa Zadru veliko bronasto razpelo.

Stanka Herak, jpt 🇺🇦

Vrazova Ljubica

Zven Senegačnikovih stihov se je vtisnil v naša srca

V idiličnem samoborskem okolju je 10. junija potekal festival **Ljubezenske poezije Vrazova Ljubica**. Na 28. pesniškem srečanju v čast in spomin **Stanka Vraza in njegove muze Ljubice - Julijane Cantilly** je iz Slovenije sodeloval **Brane Senegačnik**.

O biskovalci iz zagrebškega Slovenskega doma so se pred začetkom pesniškega festivala spominu na nesojeno ljubezensko dvojico poklonili z obiskom Ljubičinega groba ter Vrazovega spomenika pred Samoborskim muzejem, kjer so položil venec rož.

Festival je letos potekal na prostem, pod milim nebom. V oziranju v nebo, v pomirjujočo zelenilo okolja ter ob spremljavi ptičev ter šumenja dreves in ob kapljici sladkega samoborskega vina, so se naša srca z lahkoto odpirala ljubezenskih stihom. Predahe med recitalskimi sklopi, ko so pesniki brali svoje pesmi, je napolnila blagozvočna spremljava mladih kitaristov Samoborskega kitarkega ansambla. Pesmi hrvaških umetnikov in pesnika iz Slovenije, ki se tradicionalno udeleži dogodka, bodo kot običajno prvič objavljene v zborni-

ku festivala, ki bo izšel prihodnje leto. Kot letošnji gost iz Slovenije nas je počastil in očaral eden najuglednejših slovenskih pesnikov, esejist in klasični filolog, prevajalec iz latinščine in stare grščine dr. Brane Senegačnik. Svoj nastop je uvedel z besedami francoskega romantika **Andréja Chenierja** iz istoimenske opere **Umberta Giordana**: »Domišljija se ne uklanja ne ukazu ne ponižni prošnji; hudo kapriciozna je poezija, prav kakor ljubezen.« Te njegove uvodne besede pred ganljivim recitalom so se nam vtisnile v spomin.

Pesem je v izjemni samointerpretaciji avtorja odzvanjala v slovenščini in tako spominjala na slovenske korenine **Stanka Vraza**.

Zgodnji poletni večer je izzvenel v bližnji gostilni, kjer smo Slovenci v medsebojnem spoznavanju in izmenjevanju

Brane Senegačnik. Foto: akm

vtisov ponovili stihe, ki so se nam vtisnili v srca in se prepustili navdihujočim in prešernim muzam pesništva ...

Nika Zupančič, akademska slikarka, Ljubljana 🇺🇦

Poklon

Mirjani Hećimović prevajalska nagrada za življenjsko delo

Nagrado Isa Velikanovića za življenjsko delo je prevajalki Mirjani Hećimović 11. aprila v Zagrebu podelila hrvaška kulturna ministrica Nina Obuljen Koržinek.

Član žirije **Sead Muhamedagić** je v Cobrazložitvi nagrade poudaril, da je Mirjana Hećimović zaplula po muhastih prevajalskih vodah leta 1960: »Svojo delovno dobo je preživela v statusu svobodne književne prevajalke in se skromno posvečala posredovanju slovenske književnosti in kulture.« Njena impozantna prevajalska bibliografija vsebuje več kot petdeset leposlovnih in deset strokovnih knjig, številne prevode v antologijah, zbornikih in ča-

sopisih, petdeset radio-dram, številne serije in filme, dve gledališki drami in številne prevode za HRT, kjer je prevajala prek trideset let.«

Mirjana Hećimović je prevedla dela vidnejših slovenskih književnikov kot so: Ivan Cankar, Ivan Tavčar, Branko Hofman, **Branko Šömen**, Ciril Kosmač, Mira Mihelič, **Feri Lainšček**, **Drago Jančar**, Vitomil Zupan, Edvard Kocbek, **Andrej Blatnik**, Igor Torkar in drugi.

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

- ↪ Sosedov nič bolj ne zbliža kot dobra ograja.
- ↪ Za prepir sta potrebna dva.
- ↪ Dejanja so glasnejša od besed.
- ↪ Kjer se veliki pripravajo, mali umirajo.
- ↪ Kdor se zadnji smeje, se najslajše smeje.
- ↪ Kjer ljudje v miru žive, jim ptice rajsko žvrgole.

Straškovo 2017

Romanje in maša spet povezali slovenske in hrvaške vernike

Na cvetno nedeljo 9. aprila se je po Straškovi poti, kot se bo kmalu uradno imenovala gozdna krožna pot Ozalj – Svetice, odpravilo okoli 700 romarjev, na belo nedeljo 23. aprila pa so na Sveticah obeležili spominski dan mučeništva p. Janeza Straška.

Od mučeniške smrti patra lazarista Janeza Straška je 30. marca minilo 70 let. Spominsko slovesnost v cerkvi Rojstva B. D. Marije je vodil celjski škof dr. **Stanislav Lipovšek**, v sodelovanju

številnih redovnikov in duhovnikov iz Slovenije in Hrvaške. Svete maše so se udeležili tudi županja Ozlja **Gordana Lipšinić**, predsednik Hrvaškega žrtvoslovnega društva **Ante Beljo**, člani družine p. Janeza iz Slovenije in člani Slovenskega doma iz Zagreba.

Maša je potekala v slovenskem in hrvaškem jeziku v zelo svečanem ozračju. Vsi prekrasni baročni oltarji so bili okrašeni z belimi vrtnicami kot znamenje nedolžnosti. Škof Lipovšek se je v pridigi navezal na

evangelij po sv. Janezu, ki se je bral to nedeljo. »Na dan, ko je p. Janez Strašek umrl mučeniške smrti, poskušajmo Slovenci in Hrvati reševati skupne težave, p. Janez Strašek pa nas bo povezal. Zahvaljujem se vsem, ki skrbijo za spomin na njega, hvala vsem, ki so dali življenje za vero, in ni jih bilo malo. Postanite glasniki božjega kraljestva, da bo na svetu več miru, več dobrote!«

Po maši smo polni globokih občutkov prislunhili pesmi, posvečeni p. Janezu na besedilo p. **Marka Glogovića** in glasbi Ljuba Stipišića Dalmate. Oznanjeno je bilo, da se je začel postopek za beatifikacijo mučenca p. Janeza Straška.

Domačini in upravitelj župnišča Svetice p. Marko Glogović so se spet izkazali kot najboljši gostitelji.

Polona Jurinić 🍷

Svečana maša v cerkvi Rojstva B. D. Marije. Foto: PJ

www.slovinci-zagreb.hr

Za naše knjižne molje

Poletno čtivo za zahtevnejše bralce

V poletno branje predlagam knjigi, ki jih boste lahko z navdušenjem prebrali v kratkem času: zbrane novele *Iskanje izgubljenega človeka* in magične *Pravljice* Hermana Hesseja.

V zbirki *Iskanje izgubljenega človeka* boste lahko uživali v kratkih formah izvrstnih pisateljev: Tillotsonovi pojedini Aldousa Huxleyja, Augsburgskemu krogu s kredo Bertolta Brechta, Zidu Jean-Paula Sartra, Tujcu Alberta Camusa, Agostinu Alberta Moravie in Neki topli soboti Dylana Marlaisa Thomasa. Zbirka novel, objavljena davnega leta 1965, ponuja »male« zgodbe o osebnih usodah ljudi ter obupu nad nesmiselom življenja kot posledici izgubljenih iluzij meščanske družbe. Tudi danes so zelo aktualne, lahko berljive in poučne. Hessejeve *Pravljice* pa nas prisilijo, da se odpovemo varni rutini vsakdanjega sveta. Težko je izbrati najljubšo pravljico, saj ima prav vsaka izmed njih močno sporočilo. *Darija Stantič* 🗨️

Med marcem in junijem je potekala medknjižnična izposoja knjižničnega gradiva iz Osrednje knjižnice Slovenecov Karlovec in knjižnice Mirana Jarca iz Novega mesta. Odziv je bil kar dober, čeprav je bil rok izposoje krajši, kot velja v naši knjižnici. Sodelovanje bomo nadaljevali.

Jezikovne drobtinice

Kako bi raje skuhalo kavo: v kavniku ali v džezvi?

Tudi slovenščina se nenehno spreminja, starim besedam se pridružujejo nove, z novimi besedami zamenjujemo zastarele ali nadomeščamo tujke. Med predlogih novih slovenskih besed je tudi kavnik - kot ustreznica za džezvo, ki je beseda arabskega izvora.

Ustreznice: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU predloge novih besed zbira na svoji FB strani; uporabniki opozarjajo na besede, ki se že uporabljajo, a so še redke in jih še ni v slovarju, predlagajo pa tudi povsem nove besede za nove ali stare pojme. Največ je predlogov za slovenske ustreznice tujkam. Med njimi so odprodajnica za outlet, telogradniški za bodibilderški, čezmerek za overdose, vkožnik za piercing, petdodvanajstec za last minute.

Brexit: ta beseda je ena tistih, ki jo je slovenščina posvojila skoraj takoj, ko je nastala. Brexit se nanaša na izstop Velike Britanije iz Evropske unije, izglasovan na referendumu 23. junija 2016. Beseda je bila v zadnji različici Sprotnega slovarja slovenskega jezika uslovarjena že oktobra 2016.

Neologizmi: slovar novih besed, ki imajo vse možnosti, da se ukoreninijo v slovenščino se imenuje Sprotni slovar sloven-

skega jezika. Dostopen je na spletu, na portalu Fran (<http://www.fran.si/132/sss-j-sprotni-slovar-slovenskega-jezika>).

Fran: že večkrat smo vas spomnili na vseobsegajoči in nepogrešljiv spletni slovar www.fran.si. Najnovejša različica Frana (4.1) je bila objavljena 25. maja. Z novimi pristopi bistveno poenostavlja preverjanje besed ter iskanje koristnih podatkov in nasvetov. Kliknite!

(jpt/mmc/fb) 🗨️

Pouk slovenščine

Vaja dela mojstra: juhu, počitnice so tu!

Učence slovenskega pouka smo vprašali, kako bodo med počitnicami vadili slovenščino; znano je, da se teorija hitro pozabi, če nam primanjkuje prakse. Vaja dela mojstra!

Lara: »Pogovarjala se bom s prijatelji in šla na taborjenje v Slovenijo, kjer bom spoznala nove prijatelje.«

Hana: »V Slovenijo bom šla, ker imamo v Bohinju hišo.«

Blaženka: »Prijateljica mojega sorodnika je Slovenka in živi v Ljubljani. Vsako leto pride v Korčulo na Korčuli. Skupaj hodimo na plavanje v nek zaliv, kjer se pogovarjamo po slovensko in hrvaško. Imam tudi prijateljico v Mariboru. Tudi z njo se bom pogovarjala.«

Mateo: »Poskusil bom pogosteje iti v Ljubljano in Slovenijo, in se tam kaj pogovarjati in tako vaditi slovenščino. Imam tudi prijatelje v Ljubljani in se bom tudi z njimi pogovarjal.«

Marijana: »Nimam prijateljev, ki govorijo slovenščino. Ne poznam

nikogar v Sloveniji. Lahko berem spletne strani in prek spleta si nameravam najti tudi prijatelje.«

Ljiljana: »Slovenščino bom obnavljala s poslušanjem radia, gledanjem televizije in branjem knjig.«

Tatjana: »Poslušala bom radio in se pogovarjala s sodelavci in prebrala kakšno knjigo.«

Zrinka: »Ko ne bo slovenskega pouka, bom brala Delo na spletnih straneh in se dopisovala s sorodniki v Sloveniji.«

Mira: »Nadlegovala bom svoje prijatelje, ki govorijo slovenščino, da mi pomagajo do boljše izgovorjave.« (MB) 🗨️

Matjaž Kek - najpopularniji Slovenac u Hrvatskoj

Ako se za nekog Slovenca u Hrvatskoj može sa sigurnošću ustvrditi da uživa iznimnu popularnost, onda je to Matjaž Kek. Do takvog statusa došao je zbog velikih rezultata postignutih kao trener Hrvatskog nogometnog kluba Rijeka.

Matjaž Kek je rođen 9. rujna 1961. u Mariboru. U rodnom gradu je završio Pedagošku akademiju a u Ljubljani je diplomirao na Fakultetu za šport. Potekao je iz sportske obitelji. Njegov otac **Franc** bio je 1950-ih godina igrač Železničarskog nogometnog kluba *Maribor*, a kasnije Nogometnog kluba *Maribor*.

Uspješna igračka karijera

Pod utjecajem oca počeo je igrati u pionirima *Maribora*. Zbog preseljenja obitelji sredinom 1970-ih prešao je u redove lokalnog konkurenta *Železničara*. Igračku karijeru počeo je kao napadač, a nastavio i završio na poziciji braniča (libera). 1980. vratio se u *Maribor* u kojem je ostao do 1985. Kao standardni igrač nastupao je u 2. saveznoj ligi – Zapad i u Slovenskoj ligi. Dobio je pozive za prelazak u zagrebački *Dinamo* i beogradsku *Crvenu Zvezdu*. No sa 24 godine godine odlučio je otići u Austriju. Igrao je za klubove *Spittal* i *GAK* iz Graza. Tih godina u Sloveniji dominirala je ekipa *Olimpije* iz Ljubljane, koja je četiri puta uzastopno od 1992. do 1995. postala prvak države. Upravo kad se Matjaž vratio u klub počeo je uzlet *Maribora* koji je s njim u sastavu osvojio tri uzastopna naslova državnog prvaka od 1997. do 1999. Nakon tih uspjeha završio je s 38 godina igračku karijeru. Za reprezentaciju Slovenije nastupio je samo jednom, 17. studenog 1992. u Larnaci protiv Cipra, koja je završila rezultatom 1:1.

Od klupskog trenera do izbornika

Pred kraj natjecateljske karijere položio je trenerski ispit. Odmah po završetku aktivnog igranja uzeo ga je tadašnji trener *Maribora* **Bojan Prašnikar** za svog pomoćnika u sezoni 1999./2000. kada je također osvojen naslov prvaka. Godine 2000. imenovan je za glavnog trenera. Pod njegovim vodstvom od 2001. do 2003. osvojena su još tri Prvenstva Slovenije. Ukupno je kao igrač, pomoćni trener i potom glavni trener sudjelovao u osvajanju sedam uzastopnih državnih prvenstava, što je raritet i u svjetskom nogometu. U sezoni 1999./2000. *Maribor* se plasirao u Ligu prvaka i tako ostvario najveći međunarodni uspjeh u dotadašnjoj povijesti slovenskog klupskog nogometa. Nakon smjene **Brane Oblaka** imenovan je 3. siječnja 2007. izbornikom A reprezentaciju

Matjaž Kek trener HNK Rijeka
Foto: Nikola Kurti

Slovenije. Nije uspio odvesti Sloveniju na Europsko prvenstvo 2008., ali je napravio pravi podvig plasmanom na Svjetsko prvenstvo 2010. u Južnoafričkoj Republici i tako postao drugi slovenski izbornik, nakon **Srečka Kataneca**, koji je odveo reprezentaciju na SP. Na prvenstvu je Slovenija zauzela 3. mjesto u Grupi C i ispala. Krajem 2011. otišao je sa mjesta izbornika i u sezoni 2011./12. kratko vodio klub *Al-Ittihad* iz Saudijske Arabije.

Polako do kulturnog statusa u Rijeci

Krajem veljače 2013. postao je trener HNK *Rijeka*. Došao je u dobro organizirani klub koji je među prvima u Hrvatskoj 2012. proveo privatizaciju i postao dioničko društvo s većinskim stranim vlasnikom iz Italije. Vrlo brzo postao je iznimno popularan u Rijeci i među navijačima kluba. U sezoni 2013./14.

s Rijekom je osvojio 2. mjesto u 1. hrvatskoj nogometnoj ligi, iza *Dinama* iz Zagreba. U Hrvatskom kupu je *Rijeka* došla do finala i potom u svibnju 2014. u dvije utakmice pobijedila *Dinamo* 1:0 i 2:0 te osvojila prestižni trofej. Drugi trofej te sezone osvojen je u Superkupu gdje je *Rijeka* opet bila bolja od *Dinama* u jednoj utakmici na svome terenu s rezultatom 2:1. U kolovozu 2013. postignut je povijesni uspjeh plasmanom u UEFA Europsku ligu nakon što je eliminiran njemački prvotligaš *Stuttgart*. Potom je u sezoni 2014./15. *Rijeka* bila ponovno druga u 1. HNL, iza *Dinama*, i opet je osiguran plasman u UEFA Europsku ligu. Isti uspjeh u 1. HNL ostvaren je i treći put uzastopno na kraju sezone 2015./16. U listopadu 2016. postao je najdugovječniji trener *Rijeke*, s 1335 dana provedenih na trenerskoj klupi. Klub je pod njegovim vodstvom odlično startao u sezoni 2016./17. Vodili su cijelo prvenstvo i nakon 12 godina sa trona skinuli *Dinamo*. Uz naslov prvaka *Rijeka* je uspjela osvojiti i državni kup uvjerljivom pobjedom nad *Dinamom* (3:1) potvrđujući tako da je godine 2017. najbolja nogometna ekipa u Hrvatskoj. Osvajanjem dvostruke krune postignut je najveći uspjeh u povijesti riječkog nogometa, a Matjaž Kek postao je najuspješniji trener u povijesti toga kluba. Prije dvije i pol godine posjetio je Slovenski dom u Zagrebu (vidi Novi odmev, br. 54). U privatnom životu u braku je sa suprugom **Gordanom**. Njegov sin **Matjaž Kek mlađi** također se bavi nogometom.

Eduard Hemar

Rijeka slavi povijesni naslov. Foto: Vjeran Zganec Rogulja/PIXSELL

Slovenske barve v namiznem tenisu

Na četrtem namiznoteniškem turnirju zagrebške Koordinacije narodnih manjšin 26. marca je Patrik Kotrle zasedel drugo mesto.

Zmagal je Zdenek Pacola, tretji pa je bil Hajro Safić. Posebno nagrado je prejel Rafael Kotrle, najmlajši udeleženec turnirja. Pomerili so se pripadniki bolgarske, bošnjaške, češke, madžarske, makedonske, nemške, slovaške in slovenske manjšine. (vl)

Patrik Kotrle, Rafael Kotrle in odposlanica zagrebškega župana Bogdanka Srdić-Vulpe. Foto: Krešo Kotrle

Rokometni praznik v Zagrebu

Začelo se je odštevanje do evropskega rokometnega prvenstva 2018, ki ga prihodnje leto gosti Hrvaška. Slovenska rokometna reprezentanca se bo v prvem delu v Zagrebu pomerila z Nemci, Makedonci in Črnogorci. Prva tekma izbrancev Veselina Vujovića bo 13. januarja.

Ne pozabimo slovenskih jedi

Ko zadiši po Štajerski in nas vonjave ponesejo na Pohorje

Zeleno Pohorje nas vabi v vseh letnih časih. Obiskati pogorje na slovenskem severovzhodu, se sprehoditi in naužiti naravnih lepot..., če se po tem ne bi okrepčali z močnim pohorskim loncem in priljubljeno pohorsko omleto, to res ne bi šlo.

Okus pohorskega lonca, bogate enolončnice z območja Pohorja, zastopajo lokalne sestavine, korenasta zelenjava, več vrst gob in zelišča. Letni časi spreminjajo okus pohorskega lonca, saj mu pri kuhanju dodajamo sezonsko zelenjavo iz domačega vrta in polja. Ravno tako velja za meso, namesto divjačine uporabimo govedino, namesto telečjega pa piščančje ali puranje meso (vedno naj bodo tri vrste mesa) ter dve do tri vrste sezonskih gob.

Pohorski lonec

Potrebujemo: 20 dag gob (več vrst), 20 dag kuhanega ješprenja ali ajdove kaše, 20 dag svinjskega mesa, 20 dag telečjega mesa, 20 dag divjačine, 50 dag krompirja, 5 dag slanine, 5 žlic vina ali kisa, dve čebuli, maščoba in sezonske začimbe.

Priprava: na maščobi prepražimo sesekljano čebulo in na tanke rezine narezano slanino, dodamo divjačino, malo prepražimo in dodamo svinjsko in telečje meso in začimbe: sol, poper, lovorjev list, vino ali kis. Vse zalijemo z vročo vodo in pokrito kuhamo. Ko je meso že skoraj kuhano, dodamo na kocke narezan krompir in že prej kuhan ješprenj in gobe. Vse skupaj premešamo, po potrebi dodamo vode, če je pregošto, in kuhamo do mehkega.

Pohorska omleta

Potrebujemo: 3 jajca, 3 žlice sladkorja, 3 žlice moke (za biskvit), brusnični džem (za nadev), 2,5 dl sladke smetane, sladkor v prahu in vaniljev sladkor (za dodatek in posip)

Priprava: beljake stepemo v čvrst sneg. V drugi posodi penasto stepemo rumenjake in sladkor, dodamo moko, sneg beljakov in nežno premešamo. Testo zlijemo v tortni model, obložen s peki papirjem, in ga pečemo v segreti pečici na 180 stopinj 10 do 12 minut. Pečeno omleto vzamemo iz pečice, odstranimo peki papir. Polovico omlete premažemo z brusničnim džemom, jo prepognemo in položimo na krožnik. Poleg omlete nabrizgamo stepeno smetano, potresemo s sladkorjem v prahu (lahko z dodatkom vaniljevega sladkorja) in postrežemo. Samo povsem sveža, še vroča pohorska omleta je tista prava sladica, po kateri bomo segali vedno znova. Omleto lahko obložimo s svežimi pohorskimi sezonskimi sadeži

(gozdne jagode, maline, borovnice).

Nasvet: beljakov sneg bo lepo uspel, če ga pripravljamo z beljaki sobne temperature. Če hranimo jajca v hladilniku obrnjena z širšim koncem navzgor, ostanejo dlje časa sveža.

Dober tek!

Ivanka Nikčević

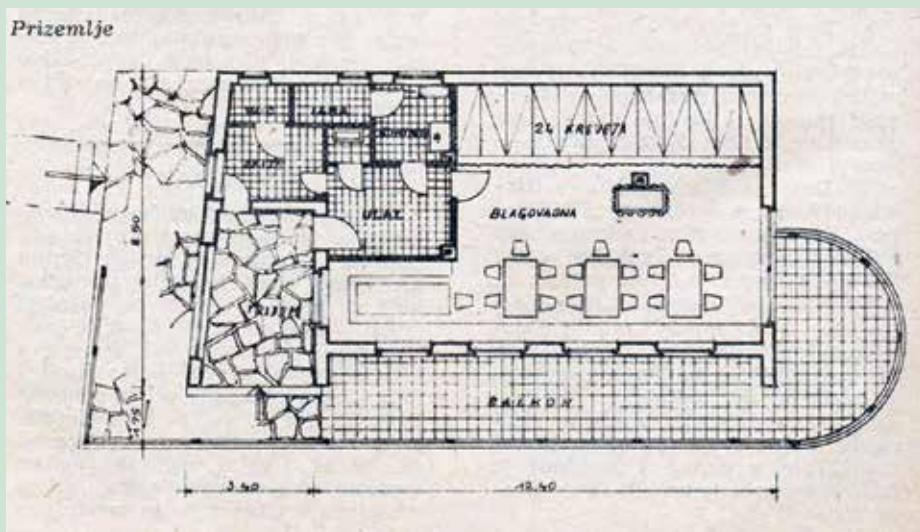
Kam na izlet?

Po poteh snežniškega prijateljstva in stopinjah Zdenka Sile

Razlog za tokratni izletniški namig je poleg jubilejev planinskih društev, ki jih povezuje pot prijateljstva Snježnik - Snežnik, tudi obujanje spomina na reškega arhitekta Zdenka Silo, ki je zasnoval planinski dom na Snežniku.

Vezi med planinci s Kvarnerja in na Bistriškem so vzpostavljene že pred pol stoletja, v zadnjem desetletju in pol pa so jih posebej okrepili planinci KPD Bazovica, sicer tudi vključeni v PD Snežnik iz Ilirske Bistrice. Tako je tudi proslava pomembnih jubilejev, 110-letnice bistriških planincev in petnajstletnice planinske skupine Bazovica potekala na skupni prireditvi 14. maja na Sviščakih. Med drugim so organizirali tudi pohod po delu Poti prijateljstva Snježnik - Snežnik, s katero upravljata PD Snežnik na slovenski strani in HPD Platak na hrvaški. Za ustanovitev te poti je zaslužen predvsem Bistričan **Vojko Čeligoj**, z Reke pa med drugimi tudi rojak Zdenko Sila (o njem pišemo v rubriki Preteklost v sedanjosti). V okviru projekta Sila za obuditev spomina na njegov ustvarjalni opus poteka tudi prizadevanje za ohranitev in obnovo doma na Snežniku. Dom leži na nadmorski višini 1506 m in ponuja lep razgled na Kvarner, Gorski kotar in Alpe. Odprt je bil 27. julija 1951 in je imel še ne tako davno oskrbnika, zadnja leta pa propada. Reški arhitekt **Vladi Bralić**, vključen v projekt Sila, potrjuje, da je bil projekt prostovoljno delo Zdenka Sile, prav tako je bil dom zgrajen izključno s prostovoljnim delom reških planincev.

Marjana Mirković 🇭🇷

Planinski dom na Snežniku nekoč in danes ter skica projekta.
Foto: osebni arhiv Vladija Bralića in Martina Broža